

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี  
ของเทศบาลตำบลหงส์หิน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา



พันจ่าเอกณัฐวุฒิ ลักลอบ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา  
หลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต  
สาขาวิชานโยบายสาธารณะ  
พฤษภาคม 2555  
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

อาจารย์ที่ปรึกษาและคณบดีวิทยาลัยการศึกษาต่อเนื่อง ไตพิจารณาการศึกษา  
ค้นคว้าด้วยตนเอง เรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของ  
เทศบาลตำบลหงส์หิน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา” เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา  
ตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ  
ของมหาวิทยาลัยพะเยา

(นาวาโท ดร.อนุชา ม่วงใหญ่ ร.น.)

อาจารย์ที่ปรึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ นพรัถ)

คณบดีวิทยาลัยการศึกษาต่อเนื่อง

พฤษภาคม 2555



## กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาช่วยเหลือและสนับสนุนอย่างดียิ่งจาก น.ท.ดร.อนุชา ม่วงใหญ่ อาจารย์ที่ปรึกษาซึ่งได้เสียสละเวลาเพื่อให้คำแนะนำ ปรึกษา ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ และติดตามความคืบหน้า ด้วยความเอาใจใส่ ตลอดจนให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยด้วยดีตลอดมา จนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองสำเร็จสมบูรณ์ได้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ นายสุรพล ภูบุบผา รองปลัดเทศบาลเมืองดอกคำใต้ นางสาวศรดี คนงาน ผู้อำนวยการกองวิชาการและแผนงาน และนางรำแพน พรหมเสน เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน ที่ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการให้คำแนะนำ และตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ทำให้การศึกษาครั้งนี้สมบูรณ์และมีคุณค่า

ขอขอบพระคุณ ผู้ใหญ่บ้านและประชาชนหมู่บ้านสันติสุข และหมู่บ้านสักสัน ที่อำนวยความสะดวกในการแจกแบบสอบถาม และให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามอันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจนสำเร็จลุล่วงด้วยดี

คุณประโยชน์อันเกิดจากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบให้แก่ บุษการี และครอบครัว ผู้ซึ่งให้ความรัก ความอบอุ่น ที่ได้คอยช่วยเหลือและสนับสนุนการศึกษา จนทำให้ผู้วิจัยสามารถประสบความสำเร็จในการศึกษาได้ตามที่คาดหวัง

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองฉบับนี้ จะเป็นแนวทางหนึ่งที่เป็นประโยชน์ต่อสำนักงานเทศบาลตำบลหงส์หิน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ที่จะนำข้อมูลไปเป็นแนวทางในการพัฒนา ปรับปรุง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ตรงกับการรับรู้ของกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ อันจะทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี เพื่อช่วยให้การจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีประสิทธิภาพประสิทธิผลต่อไป

พันจ่าเอกณัฐภูมิ สักลอบ

<b>ชื่อเรื่อง</b>	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ของเทศบาล ตำบลหงส์หิน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา
<b>ผู้ศึกษาค้นคว้า</b>	พินิจเอกณัฐภูมิ สักลอ
<b>ที่ปรึกษา</b>	นาวาโท ดร.อนุชา ม่วงใหญ่
<b>ประเภทสารนิพนธ์</b>	การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง รม. สาขาวิชานโยบายสาธารณะ, มหาวิทยาลัยพะเยา, 2555

### บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลหงส์หิน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา 2) ปัญหา และอุปสรรคของการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลหงส์หิน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ หัวหน้าครอบครัว หรือตัวแทนครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลหงส์หิน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา จำนวน 2 หมู่บ้าน 1) หมู่บ้านสันติสุข 2) หมู่บ้านสักสัน จำนวนทั้งสิ้น 173 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล การบรรยายข้อมูลทั่วไปของประชากร และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี นำข้อมูลมาแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ( $\bar{X}$ ) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การวัดระดับการมีส่วนร่วมนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

จากการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลหงส์หิน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา ในครั้งนี้ พบว่าประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในระดับน้อยในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี โดยมีการคัดเลือกคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น รวมถึงการประชาสัมพันธ์แจ้งข่าวสารการออกประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ตลอดจนการเข้าร่วมเสนอปัญหาและความต้องการของหมู่บ้าน ให้แก่คณะกรรมการที่ออกประชาคม และได้ร่วมเสนอโครงการและแผนงานต่าง ๆ ในการดำเนินกิจกรรมของหมู่บ้าน รวมไปถึงการปรึกษาหารือกับตัวแทนหรือแกนนำหมู่บ้านในการแก้ไขปัญหา และพิจารณาความเป็นไปได้ของโครงการต่าง ๆ ตัดสินใจเลือกโครงการหรือกิจกรรม ที่จะนำมาพัฒนาหมู่บ้าน ตลอดจนได้มีส่วนร่วมเสนอโครงการกิจกรรมต่อที่ประชุมประชาคมเพื่อนำไปสู่การจัดทำแผนพัฒนาสามปี และได้นำปัญหาและความต้องการของคนในหมู่บ้านมาวิเคราะห์เป็นโครงการ/กิจกรรมร่วมกับ

คณะกรรมการที่ออกประชาคม โดยการร่วมกันจัดลำดับความสำคัญโครงการ/กิจกรรมที่จะ นำเสนอเข้าไปบรรจุไว้ในร่างแผนพัฒนาสามปี

ตลอดจนยังได้มีส่วนร่วมและร่วมดูแลบริการสาธารณะที่เทศบาลฯ จัดให้ เช่น ไฟฟ้า สาธารณะ ต้นไม้ ดอกไม้ สถานที่ออกกำลังกาย และร่วมในการเสนอขอรับการสนับสนุน งบประมาณ (โครงการ) จากเทศบาลฯ และได้ร่วมในโครงการ/กิจกรรมที่เทศบาลฯ จัดขึ้นให้กับ ประชาชน เช่น โครงการเกี่ยวกับงานด้านสาธารณสุข ปลอดภัย งานการศาสนา งานด้านการศึกษา ตลอดจนได้ร่วมในการคัดเลือกคณะกรรมการติดตามประเมินผลแผนพัฒนาสามปี และได้ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ ความคืบหน้า การดำเนินโครงการ ตลอดจนถึงได้มีส่วนร่วมใน การ สอบถามผู้รับผิดชอบโครงการเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาการพัฒนาเทศบาลฯ ตรวจสอบการ ดำเนินโครงการ/กิจกรรม ที่เทศบาลฯ ดำเนินการ เช่น โครงการก่อสร้างถนน คสล. ตลอดจนได้ ร่วมรับบริการสาธารณะประโยชน์ จัดสรรแผนงาน/โครงการ และกิจกรรม และร่วมรับ ผลประโยชน์โดยตรงจากโครงการ/กิจกรรมที่เทศบาลฯ ดำเนินการให้ประชาชนในชุมชน

นอกจากนี้ยังได้มีส่วนร่วมระดับปานกลางในโครงการ/กิจกรรมที่เทศบาลฯ จัดขึ้น เช่น โครงการจัดงานสงกรานต์ โครงการจัดงานลอยกระทง และผู้นำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการ จัดทำประชาคมจัดทำแผนพัฒนาสามปี เพื่อชี้แจงปัญหาความต้องการของชุมชนเพื่อไปแก้ไข บรรจุเป็นโครงการในพัฒนาสามปี ตลอดจนเข้ามีส่วนร่วมตรวจสอบโครงการต่าง ๆ ที่เทศบาล ได้สร้างในชุมชนเป็นประจำ

ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา สามปีของเทศบาลตำบลหงส์หิน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา คือ ประชาชนไม่เข้าใจ วิธีการขั้นตอน และกระบวนการการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ส่วนใหญ่ยังเข้าใจว่าเป็นหน้าที่ของหน่วยงาน ราชการ และภาครัฐ นอกจากนี้ยังมีปัญหาเกี่ยวกับข้อจำกัดด้านงบประมาณ จึงทำให้โครงการ ที่บรรจุไว้ในแผนพัฒนาสามปีไม่ได้ดำเนินการอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะที่สำคัญ คือ การจัดทำแผนพัฒนาสามปีต้องตระหนักถึงปัญหาและ ความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง โดยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา กำหนดนโยบาย การวางแผน การปฏิบัติงาน และการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงาน ให้มีความสำคัญและให้ ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนในเรื่องการจัดทำแผนพัฒนาสามปีอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การ จัดทำแผนพัฒนาสามปีมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

**Title** PUBLIC PARTICIPATION OF THREE YEARS DEVELOPMENT  
PLANNING AT HONGHIN  
District Municipality, Phayao Province

**Author** Chief warrant officer Nuttawut Saklow

**Committee** Commander Dr.Anucha Maungyai

**Degree:** Independent Study, M.P.A. Public Policy,  
University of Phayao, 2012

### ABSTRACT

The aims of this research were 1) To study public participation of three–years development planning at Hong Hin District Municipality, Phayao Province 2) To study the problems and barriers to public participation of three–years development planning at Hong Hin District Municipality, Phayao Province

The studies sample were 173 householders or The representative household from Santisook village and Saksan village in Hong Hin District Municipality, Phayao Province. The data collections were questionnaires. The statistics used in data interpretation were frequency, percentage, means, and standard deviation

The results were as follows.

Most publics were participation in three–years development planning at Hong Hin District Municipality, Phayao Province in low level.

Includes news releases issued in three–years development plan. As well as attending to the problems and needs of the public to the community board. Including consultation with village leaders or representatives to resolve the issue and consider the feasibility of the project. The project has contributed to the meeting of the community to contribute to the three–years development plan.

And also support and participate in the proposed budget (projects) of the Municipal Board and participated in projects/activities in the municipality. Held for

public infrastructure projects such as work-related task of religious education. The selection committee has engaged in a three-year development plan and commented on the progress of the project. Through monitor the implementation of projects/activities that the municipality. Allocation of project/activities and the direct beneficiaries of the project/activity to the public in the community.

The publics were participation in projects/activities are held. Most is in medium level. Songkran Festival project, Loy Krathong project. And community leaders took part in the preparation of the Community Development Plan for three years. In order to clarify the needs of the community to the project included in the next three years. Participation and monitoring programs. The municipality has created a community on a regular basis.

Problems and barriers:

Most publics are not understand about arrangement procedure in the public participation of community planning. Most also understand that it is the duty of the government and the public sector also has problems with budget constraints. The project contained in a three-year development plan is not implemented fully.

Suggestion:

Hong Hin District Municipality should approve and encourage the public to develop their communities according to the plan and the community project which really have been made for their community needs.

# สารบัญ

บทที่	หน้า
<b>1 บทนำ</b> .....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา .....	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา .....	4
ขอบเขตของการศึกษา .....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ .....	5
ประโยชน์ที่จะได้รับจากการศึกษา .....	5
โครงสร้างของการนำเสนอ .....	6
<b>2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง</b> .....	7
แนวคิดเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น .....	7
แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน .....	13
ปัญหาอุปสรรคในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี .....	18
กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา.....	20
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง .....	21
<b>3 วิธีดำเนินการวิจัย</b> .....	24
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง .....	24
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล .....	25
การทดสอบเครื่องมือ.....	26
การเก็บรวบรวมข้อมูล .....	26
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล .....	26
สรุป .....	27



## สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล .....	27
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล .....	27
ขั้นตอนของการวิเคราะห์ข้อมูล .....	27
ข้อมูลทั่วไปของผู้ที่ได้รับการสอบถาม .....	27
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล .....	28
5 บทสรุป .....	41
สรุปผลการศึกษา.....	41
อภิปรายผลการศึกษา .....	43
ปัญหาและอุปสรรค ต่อการดำเนินงานในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของ ของเทศบาลตำบลหงส์หิน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา .....	44
ข้อเสนอแนะ .....	45
บรรณานุกรม .....	48
ภาคผนวก .....	52
ภาคผนวก ก แบบสอบถาม .....	53
ประวัติผู้ศึกษาค้นคว้า .....	60

## สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
1	แสดงการคำนวณกลุ่มตัวอย่าง .....	24
2	แสดงแสดงจำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ .....	28
3	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ .....	28
4	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพ .....	29
5	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการศึกษา .....	29
6	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอาชีพ .....	30
7	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามรายได้ปัจจุบันต่อ เดือน.....	31
8	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระยะเวลาที่เข้ามา อยู่ฯ .....	31
9	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการได้รับรู้ ข่าวสารการประชาสัมพันธ์ ฯ .....	32
10	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการตัดสินใจ และการแสดงความคิดเห็น .....	33
11	แสดงจำนวนประชาชนที่มีความรู้และความเข้าใจการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น .....	34
12	แสดงความคิดเห็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ....	36

## สารบัญภาพ

ภาพ

หน้า

- 1 กรอบแนวคิดในการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผน  
พัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลหงษ์หิน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา ..... 20



# บทที่ 1

## บทนำ

### ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติกำหนดแผน และขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 กำหนดให้มีแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากส่วนกลาง ทั้งการกระจายงานของกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ ลงมาสู่ท้องถิ่น การกระจายงบประมาณให้ท้องถิ่นบริหารจัดการเพื่อแก้ไข พัฒนาท้องถิ่นด้วยตนเอง เกี่ยวกับขั้นตอนและกระบวนการในการถ่ายโอนภารกิจ งบประมาณ และอัตรากำลังของราชการส่วนกลางและราชการส่วนภูมิภาคไปให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีกำหนดระยะเวลาและเงื่อนไขที่ระบุไว้อย่างชัดเจน เพื่อให้บังเกิดผลในทางปฏิบัติอย่างแท้จริง (ประมวลกฎหมายและระเบียบปฏิบัติงานของท้องถิ่น, 2549, หน้า 237)

การดำเนินการตามแผนฯ ข้างต้น จะส่งผลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะได้รับการจัดสรรงบประมาณในสัดส่วนที่สูงขึ้น มีอัตรากำลังมากขึ้น รวมทั้งมีภารกิจและหน้าที่ความรับผิดชอบที่เพิ่มขึ้นตามกันไปด้วย ซึ่งภารกิจใดที่เป็นการดำเนินการซ้ำซ้อนระหว่างรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือภารกิจที่รัฐจัดให้บริการในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และกระทบถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น รวมถึงภารกิจที่เป็นการดำเนินงานตามนโยบายของรัฐ ให้ดำเนินการให้เสร็จสิ้นภายในสี่ปี (ประมวลกฎหมายและระเบียบปฏิบัติงานของท้องถิ่น, 2549, หน้า 252)

ในการกำหนดกรอบทิศทางให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ปัจจุบันใช้ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายมีกระบวนการที่ยืดหยุ่น และสามารถปรับวิธีการให้สอดคล้อง กับสถานการณ์และการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่เพิ่มขึ้น ซึ่งได้มอบหมายภารกิจการพัฒนา เพื่อตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของประชาชนภายในเขตรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงทำให้งบประมาณและทรัพยากรในการบริหารงานและพัฒนาประเทศลงไปสู่ระดับท้องถิ่นมากขึ้น (ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, 2548, หน้า 1)

ทั้งนี้ การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะเกิดประโยชน์และส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งได้กำหนดให้มีคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น

คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น คณะกรรมการติดตามและประเมินผล แผนพัฒนาท้องถิ่น เพื่อทำหน้าที่ในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา แผนพัฒนาสามปี และแผนการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้มีความสอดคล้องกับอำนาจหน้าที่ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดังกล่าว ต้องมีความสอดคล้องกับระเบียบว่าด้วยการประสาน แผนพัฒนาท้องถิ่นจังหวัด (ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น, 2548, หน้า 1-2)

ระเบียบฯ ดังกล่าวข้างต้น จะมีคณะกรรมการประสานแผนพัฒนาท้องถิ่นทั้งระดับ จังหวัด และระดับภายในจังหวัดมีการประสานเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์การพัฒนาชาติ ยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัด/และจังหวัด ตลอดจนการบูรณาการแผนพัฒนาของชาติ ระเบียบ กระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ 2548 ได้กำหนดให้ทุกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา ซึ่งเป็น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่กำหนดยุทธศาสตร์แนว ทิศทางการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแสดงถึงวิสัยทัศน์ พันธกิจ และจุดมุ่งหมาย เพื่อการพัฒนาในอนาคตโดยสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนการ บริหารราชการแผ่นดิน ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด อำเภอ และแผนชุมชน (ระเบียบ กระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำแผนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, 2548, หน้า 2)

การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นมีทั้งในระยะสั้นและระยะยาว จะมีความเกี่ยวข้องกับ การกำหนดนโยบายการปกครอง การบริหาร การบริหารงานบุคคล การเงินและการคลัง และการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีอิสระ ในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่นและการดำเนินการตามแผน ซึ่งผู้ที่เกี่ยวข้องกับการวางแผน พัฒนาท้องถิ่นทุกระดับจะต้องให้ความสำคัญในการจัดทำแผนพัฒนา และจะต้องมีความ สอดคล้องเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาระดับต่าง ๆ ซึ่งเป็นแผนระดับชาติ ได้แก่แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ นโยบายของรัฐบาล แผนจังหวัด แผนอำเภอ และจะต้องมีการประสานและ บูรณาการ การจัดทำแผนพัฒนาระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเองในเขตจังหวัด และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัดและจังหวัด กรอบยุทธศาสตร์การพัฒนา ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับจังหวัด (ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำ แผนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, 2548, หน้า 2)

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นว่าการวางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น จึงเป็นกระบวนการกำหนดทิศทางในอนาคตขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น โดยกำหนดสภาพการณ์ที่ต้องการบรรลุ และแนวทางในการบรรลุบนพื้นฐานของการ

รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างรอบด้านและเป็นระบบ ทั้งนี้จะต้องสอดคล้องกับศักยภาพของท้องถิ่น ปัญหา และความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นด้วย การจัดทำหรือการวางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น จึงมีความสำคัญต่อองค์ประกอบของส่วนท้องถิ่นเป็นอย่างมาก เนื่องจากแผนยุทธศาสตร์ การพัฒนาท้องถิ่นจะเป็นแผนพัฒนาที่มุ่งไปสู่สภาพการณ์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคต และเป็นกรอบในการกำหนดทิศทางการพัฒนาขององค์ประกอบของส่วนท้องถิ่นให้มุ่งไปสู่สภาพการณ์อันพึงประสงค์ได้อย่างเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลง โดยสามารถจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนขององค์ประกอบ ส่วนท้องถิ่น, 2548, หน้า 3)

การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาและการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ให้ดำเนินการตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย พ.ศ. 2548 ซึ่งการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นจัดประชุมประชาคมท้องถิ่น ส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจที่เกี่ยวข้อง เพื่อแจ้งแนวทางการพัฒนาท้องถิ่น เพื่อรับทราบสภาพปัญหา และความต้องการของประชาชน รวมถึง แจ้งประเด็นการพัฒนา โดยให้นำข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาจากหน่วยงานต่าง ๆ และข้อมูลในแผนชุมชนมาพิจารณาประกอบการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา (ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนขององค์ประกอบส่วนท้องถิ่น, 2548, หน้า 3)

แผนพัฒนาสามปี คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นร่วมกับประชาคมท้องถิ่น กำหนดประเด็นหลักการพัฒนา เพื่อให้สอดคล้องแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา รวมทั้งเพื่อให้สอดคล้องกับปัญหา และความต้องการของประชาชนในชุมชนโดยการจัดทำประชาคมในท้องถิ่น เพื่อรวบรวมเป็นโครงการ/กิจกรรมจากกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน โดยมีคณะกรรมการสนับสนุนรวบรวมประเด็นปัญหา ความต้องการของประชาชน และนำข้อมูลมาจัดทำร่างแผนพัฒนาสามปี (ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนขององค์ประกอบส่วนท้องถิ่น, 2548, หน้า 7)

การศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลจึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจ เนื่องจาก การมีส่วนร่วมถือเป็นหลักพื้นฐานของการพัฒนาท้องถิ่นโดยรวม เพราะเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนรับรู้ ร่วมคิด ร่วมเสนอปัญหา และร่วมตัดสินใจ ในฐานะผู้ศึกษามีภูมิลำเนาอยู่ ในเขตเทศบาลตำบลหงส์หิน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา เห็นว่าเทศบาลตำบลหงส์หิน เป็นเทศบาลที่มีปัญหา โดยปัญหาที่พบ คือ การไม่มีส่วนร่วมในการริเริ่มโครงการ ร่วมค้นพบปัญหาและสาเหตุ ร่วมในการวางแผน ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมกำหนดวัตถุประสงค์ ร่วมตัดสินใจเลือกแนวทางในการแก้ไขปัญหา และร่วมการประเมินผลโครงการ

เพราะประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม ต้องออกไปประกอบอาชีพนอกบ้านอยู่ตลอดเวลา เพื่อหารายได้เลี้ยงดูครอบครัว จึงไม่ค่อยมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ และไม่เห็นความสำคัญในการจัดทำแผนพัฒนา ประกอบกับการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลที่ผ่าน ๆ มาประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาค่อนข้างน้อยมาก ดังนั้นการดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลหงส์หิน จึงไม่เป็นไปตามขั้นตอนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยการจัดทำแผนของเทศบาลที่จัดทำขึ้น เป็นการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ และผู้บริหารเทศบาลเป็นส่วนใหญ่

ปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ได้กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้จากการดำเนินกิจกรรม/โครงการต่าง ๆ หลาย ๆ โครงการที่ผ่านมาของเทศบาลตำบลหงส์หิน ที่มักจะถูกร้องเรียนจากประชาชน เป็นการแสดงให้เห็นถึงการไม่มีส่วนร่วมของประชาชนและผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี และไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรม/โครงการต่าง ๆ ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลหงส์หิน ตามที่ได้มีการกำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ของการศึกษาว่าจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลเป็นอย่างไร โครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ มาจากสภาพปัญหา สภาพพื้นที่ และความต้องการของประชาชนตามหลักของการจัดทำแผนพัฒนาฯ และเป็นไปตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยที่กำหนดไว้หรือไม่ เนื่องจากประชาชนเป็นผู้มีส่วนได้เสียโดยตรง (Stakeholder) อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาท้องถิ่น โดยผู้ศึกษาต้องการศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ทั้งนี้ เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงวิธีดำเนินงานให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานของเทศบาลตำบลหงส์หิน อำเภอจุน จังหวัดพะเยาอย่างเหมาะสมยิ่งขึ้นต่อไป

### วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 1) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลหงส์หิน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา
- 2) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลหงส์หิน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา

### ขอบเขตของการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ พื้นที่เป้าหมายของการศึกษา คือ พื้นที่หมู่บ้านที่อยู่ในการดำเนินการจัดทำประชาคม พ.ศ. 2554 ตามโครงการจัดทำแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. 2555-2557)

ของเทศบาลตำบลหงส์หิน จำนวน 4 หมู่บ้าน ในเขตเทศบาลตำบลหงส์หิน ประชากรที่ใช้ศึกษา จะศึกษาเฉพาะกลุ่มประชาชนที่เป็นหัวหน้าครัวเรือน หรือตัวแทนที่เข้าร่วมประชุมประชาคม ในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีในเขตเทศบาลตำบลหงส์หิน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา

### **นิยามศัพท์เฉพาะ**

**รายได้** หมายถึง สิ่งของ หรือรางวัลที่เป็นผลมาจากการทำงานให้บริการหรือการลงทุน หรือผลตอบแทนที่ได้รับจากการขายสินค้าหรือบริการตามปกติของกิจการรวมทั้งผลตอบแทนอื่น ๆ ที่ไม่ได้เกิดจากการดำเนินงานตามปกติ ของหัวหน้าครัวเรือน หรือตัวแทนที่เข้าร่วมประชุมประชาคม ในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีในเขตเทศบาลตำบลหงส์หิน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา

**ระยะเวลาการอยู่อาศัย** หมายถึง ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลหงส์หิน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา

**การรับรู้ข่าวสาร** หมายถึง การรับรู้การประชาสัมพันธ์ของเทศบาลตำบลหงส์หิน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา

**อำนาจตัดสินใจในครอบครัว** หมายถึง อำนาจในการตัดสินใจในครอบครัวของหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยในเขตเทศบาลตำบลหงส์หิน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา

**ความรู้ความเข้าใจในหลักการพัฒนาชุมชน** หมายถึง ความรู้ความเข้าใจในหลักการพัฒนาของแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลหงส์หิน

**การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี** หมายถึง การมีส่วนร่วมของหัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยในเขตเทศบาลตำบลหงส์หิน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา ในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลหงส์หิน

### **ประโยชน์ที่จะได้รับการศึกษา**

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการศึกษาในครั้งนี้ คือ

- 1) ผลการศึกษาที่ได้สามารถนำมาใช้เป็นประโยชน์ในการกระตุ้นให้ประชาชนเห็นความสำคัญและเข้าร่วมประชุมประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ในปีต่อ ๆ ไป
- 2) ข้อเสนอแนะที่ได้รับสามารถนำมาปรับปรุงแก้ไขปัญหาของชุมชนให้ตรงเป้าหมายยิ่งขึ้น และนำปัญหานั้นเสนอผู้บริหารเพื่อเป็นข้อมูลในการพิจารณาแก้ไขปัญหามาให้ตรงเป้าหมายในอนาคตต่อไป



## โครงสร้างของการนำเสนอ

การนำเสนองานวิจัยต่อจากนี้ แบ่งออกเป็น 5 บท ในแต่ละบทมีรายละเอียด ดังนี้

**บทที่ 1 บทนำ** ประกอบด้วยหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้ 1) ความสำคัญและที่มาของปัญหา 2) วัตถุประสงค์ของการศึกษา 3) ขอบเขตของการศึกษา 4) นิยามศัพท์ 5) ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ และ 6) โครงสร้างของการนำเสนอ

**บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง** ประกอบด้วยหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้ 1) แนวคิดเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2) แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน 3) ปัญหาอุปสรรคในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี 4) กรอบแนวความคิด และ 5) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

**บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย** ประกอบด้วยหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้ 1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 2) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล 3) การทดสอบเครื่องมือ 4) การเก็บรวบรวมข้อมูล 5) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล และ 6) สรุป

**บทที่ 4 ผลการวิจัย** ประกอบไปด้วยหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้ 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ที่ได้รับการสอบถาม 2) ความรู้และความเข้าใจการวางแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหงส์หิน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา 3) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลหงส์หิน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา และ 4) ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงานในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลหงส์หิน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา

**บทที่ 5 บทสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ** ประกอบไปด้วยหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้ 1) สรุป 2) การอภิปรายผล และ 3) ข้อเสนอแนะ

## บทที่ 2

### เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบล หงส์หิน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา ผู้ศึกษาได้แบ่งการนำเสนอในการทบทวนวรรณกรรม ได้ใน หัวข้อต่าง ๆ และนำเสนอ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2. แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน
3. ปัญหา อุปสรรคในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี
4. กรอบแนวความคิด

#### แนวคิดเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

##### 1. แนวคิดเกี่ยวกับการวางแผน

เมื่อองค์กรกำหนดพันธกิจและเป้าหมายการดำเนินงานที่ชัดเจนแล้ว กิจกรรมต่อไปของ กระบวนการวางแผนคือ การจัดทำแผนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่มีการกำหนดทิศทาง เปลี่ยนแปลงของปัจจัยเศรษฐกิจหรือการวางแผนพัฒนา เป็นแนวทางในอนาคตอย่างมี กฎเกณฑ์ แผน จึงหมายถึง วิธีการซึ่งกำหนดขึ้นเพื่อเลือกเป็นแนวทางที่ดีที่สุดให้การดำเนินงาน ขององค์กรบรรลุเป้าหมาย ผู้บริหารจำเป็นต้องจัดทำแผนให้สอดคล้องกับเป้าหมาย และสนับสนุนให้องค์กรสามารถบรรลุเป้าหมายตามพันธกิจที่กำหนดขึ้น (สาคร สุขศรีวงศ์, 2551, หน้า 99-108, จักรกฤษณ์ นรนิติผดุงการ, 2526, หน้า 56)

การวางแผน (Planning) มาจากคำภาษาละตินว่าแพลนัม (Plannum) หมายถึง พื้นี่ราบ (Flat Surface) และได้นำมาใช้ในภาษาอังกฤษเมื่อศตวรรษที่ 17 โดยพจนานุกรมออกซฟอร์ด (Oxford Dictionary) ตามความหมายของพื้นี่ราบ หมายถึง การกำหนดแบบฟอร์มในทางราบ เช่น แผนที่และแบบพิมพ์เขียว (Blueprint) ของสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ (อนันต์ เกตุวงศ์, 2541, หน้า 6)

การวางแผน หมายถึง การกำหนดพันธกิจ (Mission) เป้าหมาย (Goals) และแผนงาน (Plans) เพื่อให้องค์กรปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามที่ประสงค์ เป็นวิธีการ ตัดสินใจล่วงหน้า เพื่ออนาคตขององค์กร ซึ่งเป็นหน้าที่ของการจัดการ ในทางเลือกว่าจะให้ ใคร ทำอะไร ที่ไหน อย่างไร มีขั้นตอนดำเนินงาน การใช้ทรัพยากร การบริหารเพื่อให้บรรลุ วัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่ต้องการ (สุภาพร พิศาลบุตร, 2547, หน้า 2) นอกจากนี้ยังเป็น

การพิจารณา และกำหนดแนวทางปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายที่ปรารถนาเปรียบเสมือนเป็นสะพานเชื่อมโยงระหว่างปัจจุบันและอนาคต (Where we are to where we want to go) เป็นการคาดการณ์สิ่งที่ยังไม่เกิดขึ้น ฉะนั้นการวางแผนจึงเป็นกระบวนการทางสติปัญญาที่พิจารณากำหนดแนวทางปฏิบัติงาน มีรากฐานการตัดสินใจตามวัตถุประสงค์ ความรู้และการคาดคะเนอย่างใช้ดุลพินิจ (Koontz and other, 1984 อ้างอิงใน พยอ ม วงศ์สารศรี, 2542, หน้า 69)

การวางแผนจึงมีความเกี่ยวข้องกับการคาดการณ์เหตุการณ์ต่าง ๆ ในอนาคต และตัดสินใจเลือกแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุด โดยผ่านกระบวนการคิดก่อนทำ ฉะนั้นจึงสามารถกล่าวได้ว่าการวางแผนคือ ความพยายามที่เป็นระบบ (systematic attempt) เพื่อตัดสินใจเลือกแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุดสำหรับอนาคตเพื่อให้องค์กรบรรลุผลที่ปรารถนา (พยอ ม วงศ์สารศรี, 2542, หน้า 69) เป็นกระบวนการใช้ความคิดและการตัดสินใจ (Think and decision-making) โดยการกำหนดวัตถุประสงค์ที่จะทำแล้วหาขั้นตอนการปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรทางการบริหาร อันประกอบด้วย คน เงิน วัสดุ และการจัดการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ไว้หลาย ๆ วิธีแล้วตัดสินใจเลือกขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติที่เหมาะสมที่สุด (ศิริพร พงศ์ศรีโรจน์, 2546, หน้า 59)

## 2 ลักษณะของแผนที่ดี (Characteristics of Good Plans)

1) ปฏิบัติได้จริงและมุ่งความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด (Practical and Goal Oriented) แผนที่ดีไม่ควรเป็นแผนเพ้อฝัน ดูสวยหรูในกระดาษแต่ไม่สามารถปฏิบัติได้จริง นอกจากนี้ การปฏิบัติตามแผนดังกล่าว ควรเป็นไปเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้โดยตรง

2) ชัดเจน (Clear) แผนที่ดีต้องมีรายละเอียดที่ชัดเจนผู้ปฏิบัติงานแต่ละคนอ่านแผนแล้วเข้าใจถูกต้องตรงกันโดยไม่ต้องตีความ

3) ประหยัดและมีประสิทธิภาพ (Cost Effective and Efficient) แผนที่ดีต้องคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดเท่าที่จำเป็นและเมื่อใช้ทรัพยากรลงไป ก็ต้องได้รับผลตอบแทนจากการดำเนินงานที่คุ้มค่าเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด

4) ยืดหยุ่นและสามารถปรับเปลี่ยนได้ (Flexible and Adaptable) แผนที่ดีควรมีความยืดหยุ่นและเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่ปฏิบัติจริง

5) เป็นที่ยอมรับ (Acceptable) แผนที่ดีควรเป็นที่ยอมรับจากฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และไม่สร้างความขัดแย้งจนส่งผลเสียหายต่อองค์กร (สาคร สุขศรีวงศ์, 2551, หน้า 111)

### 3 ความสำคัญของการวางแผน (Significance of Planning)

1) เป็นการลดความไม่แน่นอนและปัญหาความยุ่งยากซับซ้อนที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ทั้งนี้เพราะการวางแผนเป็นการจัดโอกาสทางด้านการจัดการให้ผู้วางแผนมีสายตากว้างไกล มองเหตุการณ์ต่าง ๆ ในอนาคตที่อาจเกิดขึ้น เช่น การเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี ปัญหาความต้องการของประชาชนในสังคมนั้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้อาจส่งผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมายขององค์การ ดังนั้นองค์การจึงจำเป็นต้องเตรียมตัวและเผชิญกับสิ่งที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากความผันผวนของสิ่งแวดล้อมอันได้แก่สภาพเศรษฐกิจสังคมและการเมือง เป็นต้น

2) ทำให้เกิดการยอมรับแนวความคิดใหม่ ๆ เข้ามาในองค์การ ทั้งนี้เนื่องจากปรัชญาของการวางแผนยึดถือและยอมรับเรื่องการเปลี่ยนแปลง ไม่มีสิ่งใดอยู่อย่างนิรันดรจึงทำให้มีการยอมรับแนวความคิดเชิงระบบ (System approach) เข้ามาในองค์การยุคปัจจุบัน

3) ทำให้การดำเนินการขององค์การบรรลุถึงเป้าหมายที่ปรารถนา ทั้งนี้เพราะการวางแผนเป็นงานที่ต้องกระทำเป็นจุดเริ่มแรกของทุกฝ่ายในองค์การ ทั้งนี้เพื่อเป็นหลักประกันการดำเนินการเป็นไปด้วยความมั่นคงและมีความเจริญเติบโต

4) เป็นการลดความสูญเปล่าของหน่วยงานที่ซ้ำซ้อน เพราะการวางแผนทำให้มองเห็นภาพขององค์การที่ชัดเจน และยังเป็นການอำนวยความสะดวกในการจัดระเบียบขององค์การให้มีความเหมาะสมกับลักษณะงานมากยิ่งขึ้นเป็นการจำแนกงานแต่ละแผนกไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนกัน

5) ทำให้เกิดความแจ่มชัดในการดำเนินงานเนื่องจากการวางแผนเป็นการกระทำโดยอาศัยทฤษฎี หลักการและงานวิจัยต่าง ๆ (a rational approach) มาเป็นตัวกำหนดจุดมุ่งหมายและแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนในอนาคตอย่างเหมาะสมกับสภาพองค์กรที่ดำเนินอยู่

กล่าวโดยสรุปว่า ไม่มีองค์การใดที่ประสบความสำเร็จได้ โดยปราศจากการวางแผน ดังนั้นการวางแผนจึงเป็นภารกิจอันดับแรกที่มีความสำคัญของกระบวนการจัดการที่ดี (พยอม วงศ์สารศรี, 2542, หน้า 72-73)

### 4. ประโยชน์ของการวางแผน (Advantages of Planning)

เพื่อให้มีการตัดสินใจกำหนดแนวทางการดำเนินงานและใช้ทรัพยากรการบริหารของท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดประโยชน์สาธารณะสูงสุด การวางแผนที่ดีย่อมส่งผลให้เกิดประโยชน์ดังต่อไปนี้

1) บรรลุจุดมุ่งหมาย การวางแผนทุกครั้งจะมีจุดหมายปลายทางเพื่อให้องค์การบรรลุจุดหมายที่กำหนดไว้ การกำหนดจุดมุ่งหมายจึงเป็นงานขั้นแรกของการวางแผน

ถ้าจุดมุ่งหมายที่กำหนดมีความแจ่มชัด ก็จะช่วยให้การบริหารแผนมีทิศทางมุ่งตรงไปยังจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ได้อย่างสะดวกและเกิดผลดี

2) ประหยัด การวางแผนเกี่ยวข้องกับการใช้สติปัญญาเพื่อคิดวิธีการให้องค์กรบรรลุถึงประสิทธิภาพเป็นการทำให้งานในฝ่ายต่าง ๆ ที่ทำ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรต่าง ๆ อย่างคุ้มค่านับว่าเป็นการลดต้นทุนที่ดีก่อให้เกิดการประหยัดแก่องค์กร

3) ลดความไม่แน่นอน การวางแผนช่วยลดความไม่แน่นอนในอนาคตลงเพราะการวางแผนเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการคาดเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต การวางแผนที่ดีมีประสิทธิภาพเป็นผลมาจากการวิเคราะห์พื้นฐานของข้อเท็จจริงที่ปรากฏขึ้นแล้ว จึงทำการคาดคะเนเหตุการณ์ในอนาคต และหาแนวทางพิจารณาป้องกันเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นไว้แล้ว

4) เป็นเกณฑ์ในการควบคุม การวางแผนช่วยให้ผู้บริหารได้กำหนดหน้าที่ การควบคุมขึ้น ทั้งนี้เพราะการวางแผนและการควบคุมเป็นสิ่งที่แยกกันไม่ออก เป็นกิจกรรมที่ดำเนินการคู่กันอาศัยซึ่งกันและกัน กล่าวคือถ้าไม่มีการวางแผนก็ไม่มีการควบคุม

5) ส่งเสริมให้เกิดนวัตกรรมและการสร้างสรรค์ การวางแผนเป็นพื้นฐานด้านการตัดสินใจและเป็นสิ่งที่ช่วยให้เกิดแนวความคิดใหม่ ๆ (นวัตกรรม) และความคิดสร้างสรรค์ ทั้งนี้เนื่องจากขณะที่ฝ่ายจัดการมีการวางแผนกันนั้นจะเป็นการระดมสติปัญญาของคณะผู้ทำงานด้านการวางแผนทำให้เกิดความคิดใหม่ ๆ และความคิดสร้างสรรค์นำมาใช้ประโยชน์แก่องค์กรและยังเป็นการสร้างทัศนคติการมองอนาคตของคณะผู้บริหาร

6) พัฒนาแรงจูงใจ ระบบการวางแผนที่ดีจะเป็นการบ่งชี้ให้เห็นถึงความร่วมแรงร่วมใจในการทำงานของผู้บริหารและยังเป็นการสร้างแรงจูงใจให้เกิดขึ้นในกลุ่มคนงานเพราะเขาจะรู้อย่างชัดเจนว่าองค์กรคาดหวังอะไรจากเขาบ้าง นอกจากนั้นการวางแผนยังเป็นเครื่องมือฝึกและพัฒนาแรงจูงใจที่ดีสำหรับผู้บริหารในอนาคต

7) พัฒนาแข่งขัน การวางแผนที่มีประสิทธิภาพ ทำให้องค์กรมีการแข่งขันกันมากกว่าองค์กรที่ไม่มีการวางแผน หรือมีการวางแผนแต่ขาดประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพราะการวางแผนจะเกี่ยวข้องกับการขยายขอบข่ายการทำงาน เปลี่ยนแปลงวิธีการทำงานปรับปรุงสิ่งต่าง ๆ ให้ทัน ต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

8) ทำให้เกิดการประสานงานที่ดี การวางแผนได้สร้างความมั่นคงในใจเรื่องเอกภาพที่จะบรรลุจุดมุ่งหมายองค์กร ทำให้กิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดวางไว้มุ่งไปที่จุดมุ่งหมายเดียวกัน มีการจัดประสานงานในฝ่ายต่าง ๆ ขององค์กร เพื่อหลีกเลี่ยงความซ้ำซ้อนในงานแต่ละฝ่ายขององค์กร (พยอม วงศ์สารศรี, 2542, หน้า 72-73)

ดังนั้นจึงพอสรุปได้ว่า การวางแผนคือ การกำหนดเป้าประสงค์ หรือวัตถุประสงค์ ขององค์การ รวมทั้งกำหนดกลยุทธ์ทั้งหมดเพื่อบรรลุเป้าประสงค์ของวัตถุประสงค์ ก็คือ ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์จะให้บังเกิดขึ้น ณ จุดหนึ่งของเวลาในอนาคตที่ต้องการ ซึ่งถือเป็นการ ตัดสินใจล่วงหน้าว่าจะทำอะไร อย่างไร มีวัตถุประสงค์ เป้าหมายการดำเนินงาน โครงการ/ กิจกรรมในอนาคตเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ได้กำหนดไว้

### 5. แนวคิดในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น 2542 ได้บัญญัติให้มีองค์กรรับผิดชอบในการจัดทำแผน การกระจายอำนาจแก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นคือ คณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นและกำหนดหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้บริการสาธารณะที่จำเป็นแก่ ท้องถิ่น ตลอดจนรายได้ของท้องถิ่นที่เพิ่มขึ้น และพระราชบัญญัติบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้รูปแบบการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่นที่มีความเป็นอิสระมากขึ้น

ดังนั้น บทบาทอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมีอย่างกว้างขวาง โดยไม่เพียงจะมีหน้าที่ในการบริการสาธารณะพื้นฐานแก่ประชาชนในท้องถิ่นเท่านั้นแต่ยัง รวมถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นด้วย และเป็นการ เปิดโอกาสให้กับประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้น

การวางแผนจึงถือเป็นกลไกที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่จะทำให้องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นบรรลุจุดมุ่งหมายซึ่งต้องวางแผนการใช้ทรัพยากรเหล่านั้นให้คุ้มค่าและเกิดประโยชน์ สูงสุดแก่ประชาชนทั้งปัจจุบันและอนาคต มีการปฏิบัติตามแผนงานโครงการที่กำหนดให้เกิด สัมฤทธิ์ผล ในช่วงเวลาที่กำหนดมีการควบคุมติดตาม วัด และประเมินผล โดยการบริหาร จัดการติดตามและประเมินผล นโยบาย แผน แผนงาน โครงการนั้น จะต้องเป็นการบริหาร จัดการที่ดี มีความโปร่งใส และพร้อมที่จะให้มีการตรวจสอบทั้งโดยหน่วยงานของรัฐและ ประชาชน (คู่มือการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2547, หน้า 1-2)

ความหมายของแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบไปด้วย แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา และแผนพัฒนาสามปี ซึ่งแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา คือ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่กำหนด ยุทธศาสตร์ และแนวทาง การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแสดงถึงวิสัยทัศน์ พันธกิจ และจุดมุ่งหมาย เพื่อการพัฒนาในอนาคต โดยสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและ

สังคมแห่งชาติ แผนการบริหารราชการแผ่นดิน ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด อำเภอ และแผนชุมชน แผนพัฒนาสามปี คือ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา อันมีลักษณะเป็นการกำหนดรายละเอียดแผนงานโครงการพัฒนาที่จัดทำขึ้นสำหรับปีงบประมาณแต่ละปี ซึ่งมีความต่อเนื่องและเป็นแผนก้าวหน้าครอบคลุมระยะเวลาสามปีโดยมีการทบทวนเพื่อปรับปรุงเป็นประจำทุกปี (ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, 2548 หน้า 2-3, ทองอาน พาไทสง, 2549, หน้า 790-791)

## 6 ขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาสามปี

- 1) คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นจัดประชุมวางแผนกำหนดประเด็น หลักการ พัฒนาท้องถิ่น ในการออกประชาคมเพื่อรับทราบสภาพปัญหา และความต้องการของประชาชน ในชุมชน
- 2) ประชาสัมพันธ์ และแจ้งผู้นำชุมชนในการออกประชาคมในพื้นที่ต่าง ๆ ในชุมชน ตามแผนที่กำหนดไว้
- 3) คณะกรรมการออกประชาคมในชุมชนเพื่อรับทราบสภาพปัญหา และความต้องการ ของชุมชน โดยให้นำข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาจากหน่วยงานราชการต่าง ๆ และข้อมูลในแผนชุมชนมาประกอบการเสนอปัญหาของชุมชน
- 4) กระตุ้นให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นในปัญหาและความต้องการของชุมชน ร่วมกัน
- 5) ร่วมคิดกับประชาชนในการวางแผนโดยกระบวนการมีส่วนร่วมโดยนำปัญหา และความต้องการของประชาชนในชุมชนมาวิเคราะห์เป็นโครงการ/กิจกรรม ให้แก่ประชาชนในแต่ละพื้นที่
- 6) เปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นในปัญหาของชุมชน
- 7) วิเคราะห์ปัญหาร่วมกับประชาชนในชุมชน เพื่อรวบรวมเป็นโครงการ/กิจกรรม
- 8) ประชาชนร่วมวางแผนเสนอโครงการ/กิจกรรมจากปัญหาและความต้องการ ของชุมชนในเวทีประชาคม
- 9) สรุปโครงการ/กิจกรรมของประชาชนในชุมชน
- 10) รวบรวมปัญหาจากการประชาคมมาจัดทำเป็นร่างแผนพัฒนาสามปีให้กับ คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นพิจารณา และนำเสนอผู้บริหารประกาศใช้

เมื่อผู้บริหารท้องถิ่นประกาศใช้แผนพัฒนาที่อนุมัติแล้ว และนำไปปฏิบัติ โดยต้อง ประกาศให้ประชาชนในท้องถิ่นทราบโดยทั่วกันโดยเปิดเผย และให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ใช้แผนพัฒนาสามปีเป็นกรอบในการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปี และงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม (ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, 2548 หน้า 5-7, ทองอาน พาไทสง, 2549, หน้า 795-796)

## แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

### 1. ความหมายการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วม (Participation) ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายไว้หลากหลายซึ่งก็มีความสอดคล้องกันอยู่ คือเป็นการคืนอำนาจ (Empowerment) ให้ประชาชนในการกำหนดการพัฒนาต้องมีส่วนร่วมในการวางแผน และดำเนินการในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนในอนาคต ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม (Group Situation) ซึ่งผลของการเกี่ยวข้องให้กระทำทำให้ (Contribution) บรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้นให้เกิดความรู้สึกมีส่วนร่วมรับผิดชอบ (นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์, 2527, หน้า 183, สายทิพย์ สุคติพันธ์, 2534, หน้า 92) และเป็นการที่ประชาชนพัฒนาความสามารถของตนในการจัดการควบคุมการใช้ และกระจายทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดจนปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ในสังคม เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจ และสังคม การมีส่วนร่วมในความหมายนี้ จึงเป็นการมีส่วนร่วมของประชาชน ตามแนวทางการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเปิดโอกาสให้ประชาชนพัฒนาการรับรู้ สติปัญญา และความสามารถในการตัดสินใจกำหนดชีวิตด้วยตนเอง ดังนั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นทั้งวิธีการ (Means) และเป้าหมาย (Ends) ในเวลาเดียวกัน (ปาริชาติ วลัยเสถียร, 2543, หน้า 135)

ในส่วนของการมีส่วนร่วมในงานพัฒนา (People Participation for Development) ได้รับการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกับภาครัฐถือเป็นรากฐานอันสำคัญยิ่งต่อการพัฒนา เพื่อให้การดำเนินการใด ๆ ของภาครัฐสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนได้มากที่สุด ภาครัฐจึงคำนึงถึง “มติมหาชน” ที่เป็นสิ่งสะท้อนถึงความต้องการของประชาชน เพื่อเป็นปัจจัยสำคัญ ทำให้งานพัฒนาต่าง ๆ บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมายตามความต้องการของภาครัฐและประชาชนโดยการมีส่วนร่วม (โกเมท ทองภิญโญชัย, 2552, หน้า 14) นอกจากนี้การพัฒนาจำเป็นต้องมีการรวมพลังในลักษณะเบญจภาคี ได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน นักวิชาการ และประชาชนเพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาของท้องถิ่น (ปาริชาติ วลัยเสถียร, 2543, หน้า 136)

การมีส่วนร่วม เป็นกลไกให้ประชาชนจะเข้าไปมีส่วนก่อให้เกิดกระบวนการ และโครงสร้างที่ประชาชนสามารถร่วมกันตัดสินใจในระดับต่าง ๆ ทางการจัดการบริหารและ



ทางการเมืองเพื่อกำหนดความต้องการที่จะแสดงออกซึ่งความต้องการของตน การจัดอันดับความสำคัญการเข้าร่วมในการพัฒนา และประโยชน์จากการพัฒนานั้น โดยเน้นการให้อำนาจการตัดสินใจแก่ประชาชน ในชุมชนโดยร่วมกันตัดสินใจแบบกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง (WHO/UNICEF, 1978, P. 11, Wertheim, 1981, pp.3-5 อ้างอิงใน ปาริชาติ วลัยเสถียร, 2543, หน้า 136) และเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชน เป็นฝ่ายตัดสินใจกำหนดความต้องการของตนเอง เป็นการเสริมพลังอำนาจให้ประชาชนระดมขีดความสามารถในการจัดการทรัพยากร การตัดสินใจและควบคุมกิจกรรมต่าง ๆ มากกว่าที่จะเป็นฝ่ายตั้งรับ เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงในรูปการตัดสินใจ ในการกำหนดชีวิตของคน โดยภาครัฐจะต้องคืนอำนาจในการกำหนดการพัฒนาให้แก่ประชาชน เพื่อให้ประชาชนได้มีโอกาสในการแสดงความต้องการ แสวงหาทางเลือก หรือเสนอข้อเรียกร้องเพื่อปกป้องผลประโยชน์ร่วมของกลุ่ม และเป็นผู้มีบทบาทหลักในการดำเนินกิจกรรมพัฒนาชุมชน (Cemer, อ้างอิงใน Patricia Lundy, 1999, p. 125, ปกรณ์ ปรียากร, 2530, หน้า 64, Rudolpho Stavenhagen, 1970, p. 60 อ้างอิงใน ปาริชาติ วลัยเสถียร, 2543, หน้า 137)

ฉะนั้นการมีส่วนร่วมของประชาชน ถือได้ว่าเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชน และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนของสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วมกับภาครัฐ โดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานหรือร่วมเสนอแนะแนวทางที่นำไปสู่การตัดสินใจ และมีการดำเนินกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง และรับฟังความคิดเห็นของประชาชน โดยการเสนอแนะแนวทางที่นำไปสู่การแก้ไขปัญหาต่อความต้องการของประชาชน และจะช่วยทำให้เจ้าหน้าที่ของภาครัฐมีความใกล้ชิดกับประชาชนได้รับทราบความต้องการ ปัญหา อุปสรรค ลดความขัดแย้งและต่อต้าน เสริมสร้างให้ประชาชน ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจต่อการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ

## 2. ขั้นตอนการมีส่วนร่วม

ขั้นตอนการมีส่วนร่วม เป็นการที่ประชาชนมีบทบาทตัดสินใจตั้งแต่เริ่มต้นโครงการ โดยการรับทราบปัญหา ร่วมคิด ร่วมหาแนวทางที่จะแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ไปจนกระทั่งถึงเมื่อโครงการต่าง ๆ เกิดขึ้นก็มีบทบาทติดตามโดยตลอด เป็นกระบวนการมีส่วนร่วมที่อาจจะเรียกว่า การสร้างหรือแสวงหาฉันทามติ (Seed Consensus หรือ Consensus Building หรือ Consent Building) และกระบวนการมีส่วนร่วมสาธารณะที่สูงที่สุดคือการที่ประชาชนทุกคนมีสิทธิ์ที่จะตัดสินใจด้วยตนเองแต่ละคน ทีละคน การตัดสินใจครั้งนี้ใช้กระบวนการที่เรียกว่า การลงประชามติ (Referendum) ในกรณีในเรื่องที่จะตัดสินใจนั้นชัดเจนและไม่ซับซ้อน แต่อาจจะทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้งในกรณีที่ประชาชนมีความคิดเห็นต่างกัน (ชัชอนันต์ สมุทวณิช และคณะ, 2544, หน้า 66)

### 3. ขั้นตอนการมีส่วนร่วม

- 1) ร่วมในการริเริ่มโครงการ ร่วมค้นพบปัญหาและสาเหตุของปัญหาภายในชุมชนร่วมตัดสินใจกำหนดความต้องการและร่วมลำดับความสำคัญของความต้องการ
- 2) ร่วมวางแผน แสดงความคิดเห็น กำหนดวัตถุประสงค์ วิธีการ แนวทางการดำเนินงาน
- 3) ตัดสินใจเลือกแนวทางในการแก้ไขปัญหาการดำเนินโครงการหรือการปฏิบัติในกิจกรรมการพัฒนามาตามแผน
- 4) การประเมินผลโครงการ เพื่อให้รู้ว่าผลการดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ (อภิญา กังสนารักษ์, 2544: 14-15, อคิน รพีพัฒน์, 2547: 49 อ้างอิงใน สุทธิ วรประดิษฐ, 2554, หน้า 5)

### 4. สำหรับรูปแบบและขั้นตอนของการมีส่วนร่วมของประชาชนแบ่งได้ ดังนี้

- 1) การรับรู้ข่าวสาร (Public Information) จะต้องได้รับการแจ้งให้ทราบถึงรายละเอียดของโครงการที่จะดำเนินการ
- 2) การปรึกษาหารือ (Public Consultation) เพื่อที่จะรับฟังความคิดเห็นและตรวจสอบข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อให้เกิดความเข้าใจโครงการและกิจกรรมมากขึ้น และเพื่อให้มีการให้ข้อเสนอแนะเพื่อประกอบทางเลือกในการตัดสินใจ
- 3) การประชุมรับฟังความคิดเห็น (Public Meeting) เพื่อให้ประชาชนและฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับโครงการหรือกิจกรรม และผู้มีอำนาจตัดสินใจในการทำโครงการหรือกิจกรรมนั้นได้ใช้เวทีสาธารณะในการทำความเข้าใจ และแสดงความคิดเห็น
- 4) การร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) เป็นเป้าหมายสูงสุดของการมีส่วนร่วมของประชาชนจะมีบทบาท ชี้นำการตัดสินใจได้
- 5) การใช้กลไกทางกฎหมาย เป็นลักษณะของการเรียกร้องและป้องกันสิทธิของตนเองอันเนื่องมาจากการไม่ได้รับความเป็นธรรม (ปนัดดา บรรณ, 2548, หน้า 17-19)

การมีส่วนร่วมของประชาชน การรับฟังความคิดเห็น การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม รวมทั้งพัฒนาทักษะและศักยภาพของข้าราชการทุกระดับควบคู่กันไปด้วย การส่งเสริมการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ถือได้ว่าเป็นเงื่อนไข และเป็นกุญแจดอกสำคัญของความสำเร็จของการพัฒนาระบบราชการให้สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชน และเอื้อต่อประโยชน์สุขของประชาชน เพราะกระบวนการมีส่วนร่วมเป็นปัจจัยสำคัญที่สนับสนุน และส่งเสริมให้ระบบราชการมีพลังในการพัฒนาประเทศอย่างสร้างสรรค์ อันเป็นเป้าหมายหลักของการพัฒนาราชการยุคใหม่ จากทุกภาคส่วนของสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

ประชาชนผู้มีส่วนได้เสีย และชุมชนท้องถิ่น จะช่วยให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีความใกล้ชิดกับประชาชนได้รับทราบความต้องการและปัญหาที่แท้จริง ลดความขัดแย้งและต่อต้าน ทั้งยังเป็น การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ที่เสริมสร้าง ให้ประชาชน ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจในประเด็น สาธารณะ ดังนั้นการเปิดโอกาสให้ประชาชนและเครือข่ายภาคประชาสังคมทุกภาคส่วนเข้ามา เป็นหุ้นส่วน จะประสบความสำเร็จหรือไม่ ขึ้นอยู่กับหน่วยงานราชการต่าง ๆ จะสนับสนุนให้ เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนมากน้อยเพียงใด รวมทั้งต้องอาศัยกระบวนการความร่วมมือ และการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในสังคมที่เป็นพันธมิตรของภาคราชการ เพื่อทำให้เกิดการ บริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี เกิดการแบ่งสรรทรัพยากรอย่างยุติธรรม และลดความขัดแย้ง ในสังคม และที่สำคัญที่สุด คือการสร้างกลไกของการพัฒนาระบบราชการที่ยั่งยืน (สำนักงาน ปลัดกระทรวงสาธารณสุข, 2549, หน้า 2-3)

อุปสรรคในการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การครอบงำโดยรัฐบาล และกลุ่ม บุคคลต่าง ๆ (Obaidullah Khan, 1979, p.1) การมีส่วนร่วมของประชาชนอาจถูกจำกัดโดย ลักษณะโครงสร้างทางวัฒนธรรมทางสังคม และวัฒนธรรมไทย ความเกรงใจมีผลทำให้คนบางกลุ่ม ในชุมชนเข้าร่วมในโครงการต่าง ๆ นอกจากนี้ยังมีการไม่แสดงความคิดเห็นซึ่งอาจเกิดจากความ เกรงใจ หรือความกลัว (อดิน รพีพัฒน์ อังใน ปรัชญา เวสารัชช, 2528, หน้า 20 อ้างอิงใน ปาริชาติ วลัยเสถียร, 2543, หน้า 166-167)

## 5. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม

จากแนวคิดการมีส่วนร่วมที่ได้กล่าวมาพบว่ามีหลายปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม ของประชาชนในชุมชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ได้แก่ รายได้ของครอบครัวอาจได้มา จากการมีงานทำ ทำให้มีเงินเดือน หรืออาจนำมาสู่เงินค่าตอบแทนตลอดรวมถึงเงินมรดก เงินรางวัล และเงินสิ่งของที่ได้รับโดยเสนหาล้วนแล้วเป็นปัจจัยส่งผลต่อการเข้าร่วมประชาคม ของประชาชนในเขตเทศบาล ในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี กล่าวคือ รายได้ของครอบครัว ทำให้ประชาชนอยู่ดีกินดี ส่งผลให้ประชาชนเข้าร่วมคิดร่วมตัดสินใจร่วมวางแผนในชุมชน เพื่อพัฒนาชุมชนให้ดีขึ้น (ประเวศ วัชรี, 2548, หน้า 1)

นอกจากนั้นนักวิชาการที่ได้ศึกษาปัจจัยการมีส่วนร่วมต้องอาศัยระยะเวลาการอยู่ อาศัยของประชาชนในชุมชน กล่าวคือ ประชาชนที่อยู่อาศัยในชุมชนที่เป็นระยะเวลาช้านานก็จะรัก ถิ่นฐานบ้านเกิด ทำให้เกิดการพัฒนาในชุมชน ให้ความร่วมมือกับชุมชน ซึ่งแตกต่างกับ ประชาชน ที่เข้ามาอยู่อาศัยในชุมชนในระยะเวลาที่ไม่ช้านาน มักขาดการมีส่วนร่วม ทั้งนี้เป็นเพราะ การอยู่อาศัยของประชาชนมีอิทธิพลต่อลักษณะของกิจกรรม ที่จะทำให้ประชาชนเข้าไปมี ส่วนร่วม ส่งผลให้กับการดำเนินชีวิตและกิจกรรมของประชาชนในชุมชน มีความผูกพันกับถิ่น

ฐานซึ่งการมีส่วนร่วมดังกล่าว จึงก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในด้านวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต การพัฒนาตามสภาพวิถีการดำเนินชีวิต ล้วนแล้วแต่ทำให้ประชาชนมีวิถีชีวิตในการอยู่อาศัยในชุมชนได้ดีขึ้น (Koufman. 1949: 7, ประยูร ศรีประสาธน์, 2542: 5 อ้างอิงในสุทธิ วรประดิษฐ์, 2554, หน้า 5)

การได้รับข้อมูลข่าวสารของประชาชนในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นความถี่ของการรับรู้ ข่าวสารและแหล่งที่มาของข่าวสาร การได้รับข่าวสารจากการพัฒนาชุมชน การติดต่อ ประชาสัมพันธ์ คือการรับรู้ข่าวสารระหว่างเทศบาลกับประชาชนในชุมชนนั้น ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ การจัดบอร์ด การประชุมภายในหน่วยงานและการรับรู้ข่าวสารต่าง ๆ ล้วนแล้ว ก็เป็นปัจจัยหนึ่งในการทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ซึ่งความสัมพันธ์นี้ ถูกกำหนดโดยโอกาสของประชาชนในการรับรู้ข่าวสาร ระหว่างเทศบาลกับ ประชาชน เพื่อจะได้ทราบถึงรายละเอียดของการออกประชาคมในชุมชนนั้นด้วย (สำราญ จิตมานะ, 2537 หน้า 1)

นอกจากนั้น อำนาจการตัดสินใจในครอบครัว ยังส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในเขตเทศบาล เนื่องจากการจัดทำโครงการกิจกรรมต้องมีการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ในที่ชุมชน เพื่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลให้บังเกิดแก่ชุมชนได้มากที่สุด โดยใช้ ภูมิปัญญาของคนในชุมชนในการเข้าร่วมประชาคม การตัดสินใจในครอบครัว หรือของคู่สมรส นั้น อำนาจการตัดสินใจในการเข้าร่วมประชาคม อำนาจนั้นก็จะเป็นอำนาจของผู้เข้าร่วมประชุม ประชาคมนั้นอย่างแท้จริงไม่ว่าจะเป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนครัวเรือนที่เข้าร่วมประชุม ประชาคมอำนาจ ในการตัดสินใจนั้นก็อยู่กับผู้เข้าร่วมอย่างแท้จริง ถึงแม้ว่าค่านิยมเกี่ยวกับ บรรทัดฐานทางสังคมที่มอบให้ ความเป็นใหญ่หรืออำนาจการตัดสินใจจะเป็นเพศชาย แต่ อำนาจการตัดสินใจในการประชุมประชาคมก็คือ อำนาจนั้นเป็นของผู้เข้าร่วมประชุมในชุมชนนั้น (เจริญพงษ์ ดินไช้, 2540, หน้า1-2)

ความรู้ความเข้าใจในหลักการพัฒนาชุมชนเป็นปัจจัยในการส่งผลต่อ การมีส่วนร่วม ของประชาชนในชุมชนเป็นอย่างสูง โดยทำให้ประชาชนมีความตระหนักในการทำงานให้ชุมชน เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นในด้านแนวคิดหรือการกระทำที่มีการวางแผนไว้ล่วงหน้าทำให้เกิดการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมตามเจตจำนงของประชาชนเพื่อประโยชน์สุขของชุมชนนั่นเอง โดยที่ประชาชนมีความสามารถในการพึ่งตนเองได้ทั้งในทางสังคม เศรษฐกิจ การปกครอง ศิลปวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นชุมชนเข้มแข็งในการจัดการกับปัญหา และสนองความต้องการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนของตนเอง (สรฤทธ จันสุข, 2549, หน้า 1)

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ที่สำคัญได้แก่ รายได้ของประชาชนในชุมชน ระยะเวลาในการอยู่อาศัยของประชาชน การได้รับข้อมูลข่าวสารระหว่างเทศบาลกับประชาชนในชุมชน นอกจากนี้ ยังมีอำนาจในการตัดสินใจของคนในครอบครัวที่เข้าร่วมประชุมประชาคม และความรู้ความเข้าใจในหลักการพัฒนาชุมชน นอกจากนี้ ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกของชุมชนยังส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน ปัจจัยภายในชุมชนคือ คุณสมบัติของผู้นำชุมชน คุณธรรมของผู้นำ ความเข้มแข็งของชุมชน ซึ่งผู้นำชุมชนเป็นลักษณะให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชน ในส่วนของปัจจัยภายนอกชุมชน การได้รับการสนับสนุนงบประมาณ การสนับสนุนข้อมูลข่าวสารทางวิชาการ และได้รับการยอมรับจากหน่วยงานและชุมชนอื่น (กรมทรัพยากรน้ำ, 2551, หน้า 2-3)

### ปัญหาอุปสรรคในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี

ปัญหาอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี คือ การวางแผนอย่างมีประสิทธิภาพ หรือชัดเจนมิให้ผู้ปฏิบัติสามารถปฏิบัติตามแผนที่กำหนดโดยทั่วไป ได้แก่ ผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติตามแผนและสมาชิกในองค์กร และปัจจัยอื่น ๆ

ผู้บริหาร ไม่เห็นความสำคัญของการวางแผน ไม่ชอบการคิดล่วงหน้า แต่ชอบการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้ามากกว่า หรือบางคนต้องการวางแผน แต่ขาดความรู้ ผู้บริหารอาจจะรู้สึกว่าการวางแผนนั้นไม่มีคุณค่าหรือไร้ประโยชน์ กระบวนการวางแผนและการให้ความสนใจต่อความต้องการของผู้บริหาร ปฏิบัติตามแผนน้อยเกินไป โดยสนใจแต่ความต้องการของตนเองหรือผู้บริหารบางคนต้องการวางแผนแต่ขาดความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ ซึ่งอาจเกิดจากการจัดทำวงจรระบวนการวางแผนไม่ชัดเจน หรือแม้กระทั่งการกำหนดงบประมาณ ซึ่งเป็นเส้นเลือดสำคัญของการวางแผน ส่งผลกระทบต่อการวางแผนมากที่สุด ความซับซ้อนของงบประมาณก็มีส่วนทำให้การวางแผนพบอุปสรรคมากยิ่งขึ้นเช่นกัน

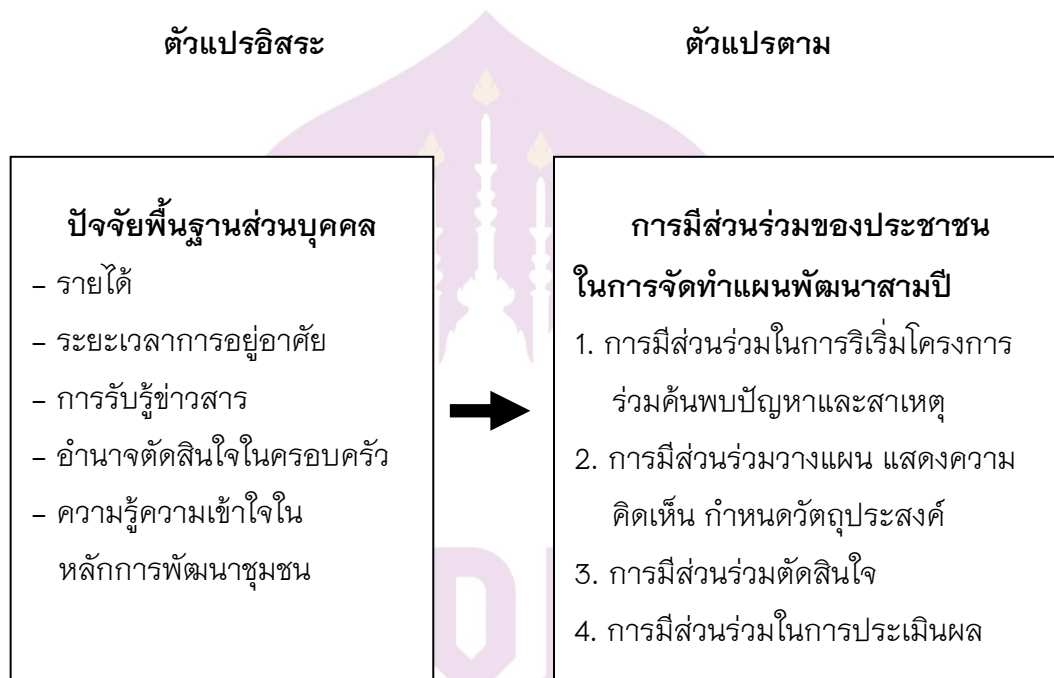
การบริหารงานไม่มีประสิทธิภาพเกิดจากปัญหาด้านการเมืองที่ส่งผลต่อการวางแผนภาครัฐ ขาดการประสานงานร่วมกัน ปัญหานี้อาจเริ่มจากระดับบริหารจนถึงระดับพนักงาน เช่น มีการร้องทุกข์ หรือหรือร้องเรียนว่าได้รับการแบ่งงานให้ไม่ตรงตามหน้าที่รับผิดชอบ ทำให้การประสานงานเกิดข้อขัดแย้ง ครอบคลุมถึงพฤติกรรมและข้อได้เปรียบหรือเสียเปรียบของการวางแผนที่มีต่อทุกคนทุกฝ่ายที่อาจส่งผลกระทบ และเกิดการแก่งแย่งแข่งขันทำให้เกิดความขัดแย้งภายในองค์กรเพราะขาดการประสานงานให้ดีเท่าที่ควรจะเป็น การต่อต้านเปลี่ยนแปลง ในการวางแผนบางครั้งต้องทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงบางอย่างภายใน

ในองค์การ พนักงานอาจเกิดความรู้สึกต่อต้าน ผู้บริหารต้องกล้าตัดสินใจที่จะทำตามแผน หลังจากศึกษาและพิจารณาว่าเหมาะสมและดีเพียงพอ จึงอาจเกิดการต่อต้านที่รุนแรงและมีผลกระทบต่อแผนได้ การขาดแคลนทรัพยากร ข้อบังคับตามกฎหมาย และการแข่งขันที่รุนแรง ทำให้แผนขาดประสิทธิผล และนำไปใช้ได้ไม่เต็มที่ พนักงานหรือผู้บริหารที่มีความคาดหวังสูง และทุ่มเทกับการจัดทำแผนโดยยึดความสำเร็จของแผนเดิมจนลืมมองข้ามความจริงในข้อนี้ อาจส่งผลเป็นอุปสรรคต่อการวางแผนได้ (สุรัสวดี ราชกุลชัย, 2547, หน้า 528-534)

ตลอดรวมถึงผู้ปฏิบัติตามแผนและสมาชิกในองค์การ อาจเป็นอุปสรรคต่อการวางแผนได้ในกรณีสมาชิกเสียประโยชน์จากการวางแผน หรือเสียประโยชน์จากการปฏิบัติตามแผน จึงอาจไม่ให้ความร่วมมือและขัดขวางกระบวนการวางแผน บางกรณีแผนที่วางไว้เป็นอย่างดีก็อาจมีอุปสรรคจากผู้ปฏิบัติที่ไม่ทำหรือทำไม่ได้ เช่น ผู้ปฏิบัติอาจไม่ทำความเข้าใจกับแผนนั้น ๆ อย่างถ่องแท้หรือปฏิบัติตามความเห็นของตนแทนการปฏิบัติตามแผน หรือผู้ปฏิบัติขาดแรงจูงใจหรือขาดความรู้ความสามารถในการปฏิบัติตามแผน เหล่านี้ส่งผลให้กระบวนการวางแผนโดยรวมล้มเหลวได้ ในส่วนของด้านปัจจัยอื่น ๆ อาทิ ผู้บริการหรือผู้ปฏิบัติงานขาดข้อมูลเพื่อนำมาประมวลใช้ในการวางแผนหรือปฏิบัติตามแผน ขาดทรัพยากรที่จำเป็นเช่นในด้านบุคลากร เงิน เครื่องมือ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่จะเอื้อต่อกระบวนการวางแผนหรือปฏิบัติตามแผน บางกรณีสภาพแวดล้อมขององค์กรมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทำให้ผู้บริหารปรับแผนไม่ทันหรือต้องมีการวางแผนใหม่กันบ่อยครั้ง ซึ่งก่อให้เกิดความยุ่งยากและสิ้นเปลือง ตลอดจนเป็นตัวบั่นทอนกำลังใจของผู้วางแผนและผู้ปฏิบัติงานตามแผน (การจัดการ: จากมุมมองนักบริหาร, 2551, หน้า 112)

### กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา

จากการทบทวนวรรณกรรม ผู้ศึกษาได้กำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการจัดทำแผนพัฒนาสามปี แนวความคิดที่ใช้ในการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี เกิดขึ้นจากปัจจัยต่าง ๆ คือ



ภาพ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการศึกษา เรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลหงส์หิน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา

### งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

**ปนัดดา บรรณเลง (2548)** ได้ทำการศึกษา การจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล 5 ปี โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในเทศบาลนครเชียงใหม่ (พ.ศ.2545-2549) ซึ่งการวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาแนวทางและกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลนครเชียงใหม่ โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ โดยกระทรวงมหาดไทย ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในชุมชนของตนเอง และเพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานเกี่ยวกับขั้นตอนการมีส่วนร่วมของเทศบาล ซึ่งส่งผลให้แผนพัฒนาเทศบาลสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง อีกทั้งยังได้รับทราบถึงกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาในรูปแบบการมีส่วนร่วมที่เปิดโอกาสให้

ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาและปรับปรุงแผนพัฒนาเทศบาล 5 ปี ให้สอดคล้องและตรงกับความต้องการของประชาชน ซึ่งผลการศึกษาทำให้ทราบว่าประชาชนและกรรมการชุมชนมีบทบาทในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล 5 ปี โดยกระบวนการมีส่วนร่วมในระดับมาก

**พวงทอง โยธาใหญ่ (2545)** การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น: กรณีศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 184 แห่ง ในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น และศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่าการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 184 แห่ง ในจังหวัดเชียงใหม่ ส่วนใหญ่ได้มีความพยายามที่จะปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการวางแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2541 แต่มีองค์การบริหารส่วนตำบลบางส่วนยังปฏิบัติไม่ครบกระบวนการตามที่ระเบียบกำหนด โดยเฉพาะในเรื่องของการจัดทำแผนแนวทางการพัฒนาท้องถิ่นให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ในแผนพัฒนาองค์การบริหาร ส่วนตำบล 5 ปี และการนำเสนอร่างแผนพัฒนาท้องถิ่นต่อคณะกรรมการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล องค์การภาคเอกชน ผู้นำชุมชน และประชาชนในท้องถิ่นเพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะก่อนจะมีการประกาศใช้ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานยังไม่มีความเข้าใจในเรื่องของระเบียบเท่าที่ควร สำหรับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ประจำปี 2545 ขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ การวิจัยครั้งนี้พบว่ายังอยู่ในระดับน้อย ทำให้เห็นว่าประชาชนยังไม่ค่อยจะให้ความสนใจในกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลเท่าที่ควร ซึ่งอาจส่งผลในการแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นไม่ตรงกับความต้องการ ของประชาชนในท้องถิ่น

**ชนิกา พันล้อม (2550)** การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี: ศึกษากรณีเทศบาลตำบลแม่แจ่ม อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่าประชาชนส่วนใหญ่เริ่มมีความสนใจและมีความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ซึ่งสอดคล้องกับแนวนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารท้องถิ่น แต่เนื่องจากการพัฒนาด้านความรู้ความเข้าใจให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมนั้น อาจจะทำให้ได้ไม่สมบูรณ์มากนัก เนื่องจากประชากรในท้องถิ่นส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาเพียงระดับประถมศึกษา แต่จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและพนักงานเทศบาลตำบลแม่แจ่มที่เกี่ยวข้อง จะเห็นได้ว่าเทศบาลเริ่มให้ความสำคัญเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี โดยใช้แผนเป็นเครื่องมือในการบริหารงานและนำข้อมูล



ในแผนพัฒนาสามปีใช้ประโยชน์ในการจัดทำเทศบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี ซึ่งเป็น การกำหนดยุทธศาสตร์ให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาดังกล่าว ได้เป็นอย่างดี สำหรับ ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี พบว่าอยู่ในระดับกลาง

**อดิสรณ์ ชัดสีใส (2551)** การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น: กรณีศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการในการจัดทำแผนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่มีความเป็นตัวเอง มีการ ลอกเลียนแบบ และแผนพัฒนาท้องถิ่นยังไม่สอดคล้องกับความต้องการ และสภาพชุมชน/ หมู่บ้าน ขณะที่ประชาชนก็ยังไม่เห็นความสำคัญในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งประเด็น ดังกล่าว องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และส่วนราชการที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญ โดยการ จัดเตรียมความพร้อมด้านบุคลากร จะต้องมีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนา ท้องถิ่น และงบประมาณ ตลอดจนในการดำเนินกิจกรรม โครงการต่าง ๆ ตามแผนพัฒนา ท้องถิ่นจะต้องมีงบประมาณที่สอดคล้องและเพียงพอ ขณะเดียวกันผู้บริหารท้องถิ่นจะต้องให้ ความสำคัญ ลงพื้นที่ศึกษาปัญหาและความต้องการของประชาชนอย่างต่อเนื่อง ในส่วนของ ประชาชนจะต้องมีกิจกรรม รณรงค์สร้างจิตสำนึกให้แก่ประชาชนเห็นความสำคัญของการ จัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

**เกศินี พรหมตัน (2550)** การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลแม่ใจ จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า แผนพัฒนาสามปีเป็นแผน ที่สะท้อนความต้องการของประชาชนเพราะประชาชนรู้ปัญหาในชุมชนของตนเอง จึงสามารถ แก้ไขปัญหาของชุมชนได้ดีกว่าแผนพัฒนาในรูปแบบเดิมที่จัดทำโดยรัฐเพียงฝ่ายเดียว เนื่องจาก ประชาคมเป็นองค์กรที่เป็นเสมือนตัวแทนของประชาชน มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ส่วนใหญ่ สอดคล้องกับระบอบประชาธิปไตยและสามารถทราบถึงปัญหา และความต้องการ ของประชาชนที่สอดคล้องกับความเป็นจริงมากกว่าภาคราชการ แต่ก็ยังมีประชาชนบางส่วนยัง ไม่มีความเข้าใจต่อบทบาทหน้าที่ต่อชุมชนและต่อปัญหาของชุมชนเอง ซึ่งคงยังมีความเข้าใจผิด ว่าการแก้ไขปัญหาคงยังเป็นหน้าที่ของหน่วยงานราชการและหน่วยงานท้องถิ่น จึงไม่ให้ความสำคัญในการเข้าร่วมประชุมประชาคม

## บทที่ 3

### วิธีดำเนินการวิจัย

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลหงส์หิน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้ 1) ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง 2) การเก็บรวบรวมข้อมูล 3) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล 4) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล และ 5) สรุป ปราบกฏรายละเอียด ดังนี้

#### ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

##### 1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

1) ประชากร การศึกษาครั้งนี้ ใช้หัวหน้าครอบครัว หรือตัวแทนครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลหงส์หิน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา

2) กลุ่มตัวอย่าง และขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ได้ทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น โดยในชั้นแรกเลือกหมู่บ้านในตำบลหงส์หิน ได้แก่ 1) หมู่บ้านสันติสุข 2) หมู่บ้านสักสัน 3) หมู่บ้านสักทุ่ง 4) หมู่บ้านสักทอง จากนั้นเลือกโดยสุ่มแบบโควตา และแบบง่ายได้ 2 หมู่บ้าน คือ 1) หมู่บ้านสันติสุข จำนวน 131 คน 2) หมู่บ้านสักสัน จำนวน 174 คน เพื่อให้ได้หมู่บ้านตัวอย่างโดยจะศึกษาหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนครัวเรือนของหมู่บ้านนั้น ด้วยวิธีการคำนวณจากสูตร Taro Yamane ( $n = \frac{N}{1+Ne^2}$ ) มาใช้ในการสุ่ม ณ ระดับความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 หรือระดับความเชื่อมั่น 95% เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากการคำนวณกลุ่มตัวอย่าง คือกลุ่มหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนครัวเรือน

ตาราง 1 แสดงการคำนวณกลุ่มตัวอย่าง

สูตรการคำนวณกลุ่มตัวอย่าง	การคำนวณกลุ่มตัวอย่าง
สมการ $n = \frac{N}{1+Ne^2}$	$n = \frac{305}{1+305(0.05)^2}$
เมื่อ N = จำนวนประชากร	$n = \frac{305}{1.7625}$
n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง	$n = 173$
e = ความคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง	ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างที่จะใช้ในการกำหนด สัดส่วนของประชากร คือ 173

### เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลหงส์หิน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา ในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีคำถามรวม 35 ข้อ จัดแบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ที่ได้รับการสอบถาม เป็นแบบสอบถามปลายปิด (Closed-ended response question) ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ รายได้/เดือน ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลหงส์หิน การรับรู้ข่าวสารการประชาสัมพันธ์ การตัดสินใจในครอบครัว มีจำนวนคำถามทั้งหมด 9 ข้อ เป็นคำถามแบบมีคำตอบให้เลือก 2 ทาง (Dichotomous question) จำนวน 1 ข้อ (ข้อ 8) และเป็นคำถามแบบมีหลายคำตอบให้เลือก (Multiple choices question) โดยให้เลือกคำตอบได้เพียงคำตอบเดียว จำนวน 8 ข้อ (ข้อ 1-7 และข้อ 9)

ส่วนที่ 2 ความรู้และความเข้าใจการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น เป็นการวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น มีข้อคำถาม จำนวน 5 ข้อ ลักษณะคำถามจะมีทั้งเชิงบวกและเชิงลบ โดยแบ่งคำตอบออกเป็น 2 ระดับ คือ ถูกและผิด เกณฑ์การให้คะแนนคือ ตอบถูกเป็นหนึ่ง (1) ตอบผิดเป็นศูนย์ (0)

โดยกำหนดว่า ได้คะแนน 0-2 หมายถึง ไม่มีความรู้เกี่ยวกับการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น หากได้คะแนน 3-5 หมายถึง มีความรู้เกี่ยวกับการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น

ส่วนที่ 3 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี เป็นคำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี เป็นการวัดการมีส่วนร่วม

ของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี มีข้อคำถาม จำนวน 20 ข้อ ลักษณะระดับการมีส่วนร่วมจะแบ่งเป็น 5 ระดับ คือมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด นำข้อมูลมาแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ( $\bar{X}$ ) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การวัดระดับการมีส่วนร่วมนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง สำหรับเกณฑ์การให้คะแนนคำตอบของตัวเลือกทั้ง 5 ตัวเลือก มีดังนี้

ระดับการมีส่วนร่วม	การให้คะแนน
น้อยที่สุด	1 คะแนน
น้อย	2 คะแนน
ปานกลาง	3 คะแนน
มาก	4 คะแนน
มากที่สุด	5 คะแนน

โดยกำหนดเกณฑ์ในการแปลผลการวัดระดับความคิดเห็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยช่วง	1.00 – 1.80	การมีส่วนร่วมน้อยที่สุด
คะแนนเฉลี่ยช่วง	1.81 – 2.60	การมีส่วนร่วมน้อย
คะแนนเฉลี่ยช่วง	2.61 – 3.40	การมีส่วนร่วมปานกลาง
คะแนนเฉลี่ยช่วง	3.41 – 4.20	การมีส่วนร่วมมาก
คะแนนเฉลี่ยช่วง	4.21 – 5.00	การมีส่วนร่วมมากที่สุด

ส่วนที่ 4 ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะอื่น

#### การทดสอบเครื่องมือ

1. นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรง (reliability)
2. ทดสอบเครื่องมือ (pretesting) โดยการนำแบบสอบถามไปทดสอบกับกลุ่มประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหงส์หิน จำนวน 30 คน จากนั้นได้นำมาตรวจสอบ และแก้ไขคำถามเพื่อให้เกิดความถูกต้องของข้อมูล (validity)

### การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ซึ่งผู้ศึกษาได้สัมภาษณ์ด้วยตนเองจากแบบสอบถาม พร้อมรับคืนด้วยตนเอง สำหรับกลุ่มหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนครัวเรือน จำนวน 2 หมู่บ้าน โดยใช้การสุ่มแบบบังเอิญ ที่ได้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างตามจำนวนที่กำหนดไว้เบื้องต้นในหมู่บ้านที่ได้คัดเลือกไว้แล้วในเขตเทศบาลตำบลหงส์หิน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา จำนวน 173 คน ซึ่งได้ดำเนินการแจกแบบสอบถามและสัมภาษณ์ในวันที่ 6-20 กุมภาพันธ์ 2555

### สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่รวบรวมได้จากการสัมภาษณ์ด้วยตนเองจากแบบสอบถามทั้งหมดนำมาตรวจสอบความถูกต้อง และทำการบันทึกรหัสของข้อมูลลงในคอมพิวเตอร์เพื่อประมวลผล โดยใช้โปรแกรม SPSS for Windows การอธิบายข้อมูลทั่วไป ความรู้และความเข้าใจการวางแผนพัฒนาท้องถิ่นของกลุ่มตัวอย่าง และการมีส่วนร่วมของกลุ่มตัวอย่าง ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การกระจายอัตราส่วนร้อยละ (percent) ค่าเฉลี่ย (Mean)

การศึกษาครั้งนี้ ประชากรเป้าหมาย คือ ประชาชนที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนครัวเรือนในหมู่บ้านสันติสุข และหมู่บ้านสักสัน โดยใช้การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น จากนั้นเลือกโดยสุ่มแบบโควตา (Quota sampling) และแบบง่ายได้ 2 หมู่บ้าน และนำหมู่บ้านนั้นมาคำนวณด้วยวิธีการคำนวณจากสูตร Taro Yamane ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 173 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล ข้อมูลทุติยภูมิ ได้จากการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารที่เกี่ยวข้องทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ข้อมูลปฐมภูมิที่เป็นข้อมูลเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมจากการสัมภาษณ์ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี นำมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การกระจายอัตราส่วนร้อยละ (percent) และค่าเฉลี่ย (Mean) (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2550, หน้า 137-139)

## บทที่ 4

### ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในบทนี้จะนำเสนอผลการรวบรวมข้อมูลที่ได้รับจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 173 ตัวอย่างนั้น ได้รับแบบสอบถามกลับคืนครบทั้ง 173 ชุด คิดเป็น 100% ได้แบ่งการนำเสนอในหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

- 1) สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
- 2) ขั้นตอนของการวิเคราะห์ข้อมูล
- 3) ข้อมูลทั่วไปของผู้ที่ได้รับการสอบถาม
- 4) ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

#### สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อความเข้าใจที่ตรงกันในการแปลความหมายข้อมูล จึงกำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

#### ขั้นตอนของการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือน ใช้การวิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลหงษ์หิน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา ใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

#### ข้อมูลทั่วไปของผู้ที่ได้รับการสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ที่ได้รับการสอบถาม ในการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลหงษ์หิน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา

แบบสอบถาม ปลายปิด (Close Ended) ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาที่ได้อาศัยอยู่ในชุมชน การรับรู้การประชาสัมพันธ์ และการตัดสินใจของผู้เข้าร่วมประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี

### ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตาราง 2 แสดงจำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ ดังนี้

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	77	44.5
หญิง	96	55.5
<b>รวม</b>	<b>173</b>	<b>100.0</b>

จากตาราง 2 ผลการศึกษาพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 55.5 เพศชาย จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 44.5

ตาราง 3 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ ดังนี้

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
20 – 30 ปี	26	15.0
31 – 40 ปี	29	16.8
41 – 50 ปี	57	32.9
51 – 60 ปี	44	25.4
อายุมากกว่า 60 ปี	17	9.8
<b>รวม</b>	<b>173</b>	<b>100.0</b>

จากตารางที่ 3 ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 41-50 ปี จำนวน 57 คนคิดเป็นร้อยละ 32.9 รองลงมาคืออายุอยู่ในช่วง 51-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 25.4 และ

31-40 ปี จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 16.8 อายุ 20-30 ปี จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 15.0 และช่วงอายุมากกว่า 60 ปี มีจำนวนน้อยที่สุด จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 9.8 ตามลำดับ

**ตารางที่ 4 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพ ดังนี้**

สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
โสด	19	11.0
สมรส	136	78.6
หม้าย	6	3.5
หย่า	12	6.9
<b>รวม</b>	<b>173</b>	<b>100.0</b>

จากตาราง 4 ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส จำนวน 136 คน คิดเป็นร้อยละ 78.6 สถานภาพโสด จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 11.0 และสถานภาพหย่า จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 6.9 น้อยที่สุดคือสถานภาพหม้าย จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 3.5

**ตาราง 5 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการศึกษา ดังนี้**

การศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ได้เรียนหนังสือ	34	19.7
ประถมศึกษา	59	34.1
มัธยมศึกษาตอนต้น	24	13.9
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	13	7.5
อนุปริญญา/ปวส.	15	8.7
ปริญญาตรี	28	16.2
<b>รวม</b>	<b>173</b>	<b>100.0</b>



จากตาราง 5 ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาในระดับประถมศึกษา จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 34.1 รองลงมาไม่ได้เรียนหนังสือ จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 19.7 ระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 16.2 ระดับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 13.9 และระดับการศึกษาระดับอนุปริญญา/ปวส. จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 8.7 และระดับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. มีจำนวนน้อยที่สุด จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 7.5 ตามลำดับ

ตาราง 6 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอาชีพ ดังนี้

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	14	8.1
เกษตรกรรวม	92	53.2
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	20	11.6
รับจ้างทั่วไป	20	11.6
แม่บ้าน	9	5.2
นิสิต นักศึกษา	18	10.4
<b>รวม</b>	<b>173</b>	<b>100.0</b>

จากตาราง 6 ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรวมจำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 53.2 รองลงมาอาชีพค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว และรับจ้างทั่วไปจำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 11.6 นิสิต นักศึกษา จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 10.4 อาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 8.1 และอาชีพแม่บ้านมีจำนวนน้อยที่สุดคือ จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 5.2 ตามลำดับ

ตาราง 7 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามรายได้ปัจจุบัน ต่อเดือน ดังนี้

รายได้ปัจจุบันต่อเดือน	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 3,000 บาท	81	46.8
3,001 – 8,000 บาท	63	36.4
8,001 – 13,000 บาท	11	6.4
13,001 – 18,000 บาท	0	0.0
มากกว่า 18,000 บาท	18	10.4
<b>รวม</b>	<b>173</b>	<b>100.0</b>

จากตาราง 7 ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้ปัจจุบันต่อเดือนต่ำกว่า 3,000 บาท จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 46.8 รองลงมารายได้ 3,001–8,000 บาท จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 36.4 มากกว่า 18,000 บาท จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 10.4 และรายได้ 8,001–13,000 บาท มีจำนวนน้อยที่สุดคือ จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 6.4 ตามลำดับ

ตาราง 8 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระยะเวลาที่เข้ามาอยู่ฯ ดังนี้

ระยะเวลาที่เข้ามาอยู่ฯ	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 3 ปี	15	8.7
4 – 8 ปี	24	13.9
9 – 13 ปี	4	2.3
14 – 18 ปี	24	13.9
19 ปี ขึ้นไป	106	61.3
<b>รวม</b>	<b>173</b>	<b>100.0</b>

จากตาราง 8 ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระยะเวลาที่เข้ามาอยู่ฯ ระหว่าง 19 ปี ขึ้นไป จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 61.3 รองลงมา ระหว่าง 14-18 ปี และ 4-8 ปี จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 13.9 น้อยกว่า 3 ปี มีจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 8.7 และระยะเวลาที่เข้ามาอยู่ฯ 9-13 ปีมีจำนวนน้อยที่สุด จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 2.3 ตามลำดับ

**ตาราง 9 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการได้รับรู้ข่าวสารการประชาสัมพันธ์ ดังนี้**

การรับรู้ข่าวสาร	จำนวน	ร้อยละ
ผู้นำชุมชน/ผู้ใหญ่บ้าน/กำนัน	123	71.1
ประชาสัมพันธ์เสียงตามสายเทศบาล	11	6.4
สถานีวิทยุ	12	6.9
เพื่อนบ้าน	4	2.3
เจ้าหน้าที่เทศบาล	6	3.5
อื่นๆ	17	9.8
<b>รวม</b>	<b>173</b>	<b>100.0</b>

จากตาราง 9 ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ได้รับรู้ข่าวสารการประชาสัมพันธ์ ผู้นำชุมชน/ผู้ใหญ่บ้าน/กำนัน จำนวน 123 คน คิดเป็นร้อยละ 71.1 รองลงมาอื่น ๆ คือรู้ในขณะที่กำลังประชุมผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 9.8 ได้รับรู้ข่าวสารการประชาสัมพันธ์จากสถานีวิทยุ จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 6.9 ประชาสัมพันธ์เสียงตามสายเทศบาล จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 6.4 จากเจ้าหน้าที่เทศบาล จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 3.5 และมีจำนวนน้อยที่สุดจากคือจากเพื่อนบ้าน จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 2.3

ตาราง 10 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามการตัดสินใจ และการแสดงความคิดเห็นฯ ดังนี้

การตัดสินใจและการแสดงความคิดเห็นฯ	จำนวน	ร้อยละ
สามารถตัดสินใจแทนทุกคนได้	63	36.4
ไม่สามารถตัดสินใจแทนทุกคนได้	83	48.0
ไม่แน่ใจต้องกลับไปถามทุกคนในครอบครัว ก่อน	27	15.6
<b>รวม</b>	<b>173</b>	<b>100.0</b>

จากตาราง 10 ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่การตัดสินใจและการแสดงความคิดเห็นฯ ไม่สามารถตัดสินใจแทนทุกคนได้ จำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 48.0 รองลงมาสามารถตัดสินใจแทนทุกคนได้ จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 36.4 และมีจำนวนน้อยที่สุดไม่แน่ใจต้องกลับไปถามทุกคนในครอบครัวก่อน จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 15.6

## ความรู้และความเข้าใจการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น

ตาราง 11 แสดงจำนวนประชาชนที่มีความรู้และความเข้าใจการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น  
ดังนี้

ความรู้และความเข้าใจการวางแผนพัฒนา ท้องถิ่น	ตอบถูก		ตอบผิด	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. การจัดทำแผนพัฒนาสามปีจะดำเนินการ จัดทำทุก ๆ สามปี	23	13.3	150	86.7
2. โครงการที่เสนอเข้าบรรจุในแผนพัฒนา สามปีของเทศบาลมาจากการเสนอ โครงการจากผู้นำชุมชนได้เพียงอย่าง เดียว	130	75.1	43	24.9
3. คณะกรรมการประชาคมของชุมชนมี หน้าที่เป็นแกนนำในการจัดทำประชาคม ของชุมชนในการระดมความคิดเห็นของ ประชาชนเสนอบรรจุในแผนพัฒนาสามปี	50	28.9	123	71.1
4. โครงการของชุมชนที่จะสามารถเสนอเข้า บรรจุในแผนพัฒนาสามปีได้จะต้องผ่าน มติที่ประชุมประชาคมของชุมชนก่อนทุก โครงการ	120	69.4	53	30.6
5. โครงการที่บรรจุในแผนพัฒนาสามปี เป็น ฐานข้อมูลหลักในการคัดเลือกโครงการ นำไปดำเนินการจัดทำเทศบัญญัติ งบประมาณรายจ่ายเทศบาล	110	63.6	63	36.4
<b>เฉลี่ยโดยรวม</b>	<b>87</b>	<b>50.0</b>	<b>86</b>	<b>50.0</b>

จากตาราง 11 ความรู้และความเข้าใจการวางแผนพัฒนาท้องถิ่นของประชาชน  
ในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลหงส์หิน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา: จากการศึกษา  
พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาสามปีในระดับ

ปานกลางค่อนข้างไปทางดี ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับร้อยละ 50.0 และส่วนใหญ่ตอบคำถามถูกมากที่สุด คือคำถามข้อที่ 1 จำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 86.7 คำถามข้อที่ 4 จำนวน 120 คนคิดเป็นร้อยละ 69.4 และคำถามข้อ 5 จำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 63.6 และตอบคำถามผิดมากที่สุด คือคือคำถาม ข้อที่ 2 จำนวน 130 คน คิดเป็นร้อยละ 75.1 และคำถามข้อที่ 3 จำนวน 123 คน คิดเป็นร้อยละ 71.1



## การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี

ตาราง 12 แสดงความคิดเห็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี  
ดังนี้

ลักษณะการมีส่วนร่วมของ ประชาชน	ความคิดเห็น					$\bar{X}$	SD.	แปลผล
	มากที่สุด 5	มาก 4	ปาน กลาง 3	น้อย 2	น้อย ที่สุด 1			
1. ท่านได้มีส่วนร่วมในการ คัดเลือกคณะกรรมการพัฒนา ท้องถิ่นหรือไม่	0 (0.0)	4 (2.3)	93 (53.8)	66 (38.2)	10 (5.8)	2.53	.643	น้อย
2. ท่านได้มีส่วนร่วมในการประชา สัมพันธ์แจ้งข่าวสารการออก ประชาคมในการจัดทำ แผนพัฒนาสามปีหรือไม่	0 (0.0)	0 (0.0)	62 (35.8)	96 (55.5)	15 (8.7)	2.27	.611	น้อย
3. ท่านได้มีส่วนร่วมในการเสนอ ปัญหาและความต้องการของชุมชน ให้แก่คณะกรรมการที่ออก ประชาคมในการจัดทำ แผนพัฒนาสามปีหรือไม่	0 (0.0)	11 (6.4)	87 (50.3)	64 (37.0)	11 (6.4)	2.57	.709	น้อย
4. ท่านได้มีส่วนร่วมกับ คณะกรรมการในการริเริ่ม กำหนดเสนอโครงการ และ แผนงานต่าง ๆ ในการดำเนิน กิจกรรมของชุมชนหรือไม่	0 (0.0)	17 (9.8)	58 (33.5)	87 (50.3)	11 (6.4)	2.47	.759	น้อย
5. ท่านได้มีส่วนร่วมให้คำปรึกษา ตัวแทนชุมชนในการแก้ไขปัญหา ต่าง ๆ ของชุมชนหรือไม่	0 (0.0)	0 (0.0)	78 (45.1)	62 (33.8)	33 (19.1)	2.26	.760	น้อย
6. ท่านได้มีส่วนร่วมกับ คณะกรรมการที่ออกประชาคม จัดทำแผนพัฒนาสามปี ในการ พิจารณาความเป็นไปได้ของ โครงการต่าง ๆ หรือไม่	0 (0.0)	6 (3.5)	21 (12.1)	136 (78.6)	10 (5.8)	2.13	.550	น้อย
7. ท่านได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เลือกโครงการ หรือกิจกรรมต่าง ๆ	0 (0.0)	0 (0.0)	40 (23.1)	117 (67.6)	16 (9.2)	2.14	.553	น้อย
8. ที่จะนำมาพัฒนาชุมชนหรือไม่ ท่านได้มีส่วนร่วมเสนอโครงการ/ กิจกรรมต่าง ๆ ต่อที่ประชุม ประชาคมเพื่อนำไปสู่การจัดทำ แผนพัฒนาสามปีหรือไม่	0 (0.0)	0 (0.0)	75 (43.4)	84 (48.6)	14 (8.1)	2.35	.626	น้อย

ตาราง 12 (ต่อ)

ลักษณะการมีส่วนร่วมของ ประชาชน	ความคิดเห็น					$\bar{X}$	SD.	แปลผล
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด			
	5	4	3	2	1			
9. ท่านได้มีส่วนร่วมในการนำ ปัญหาและความต้องการของคน ในชุมชนมาวิเคราะห์เป็น โครงการกิจกรรมร่วมกับ คณะกรรมการที่ออก ประชาคมในการจัดทำแผน พัฒนาสามปีหรือไม่	0 (0.0)	0 (0.0)	36 (20.8)	112 (64.7)	25 (14.5)	2.06	.592	น้อย
10. ท่านได้มีส่วนร่วมในการ จัดลำดับความสำคัญของ โครงการกิจกรรมที่จะ นำเสนอเข้าไปบรรจุไว้ในร่าง แผนพัฒนาสามปีหรือไม่	0 (0.0)	6 (3.5)	13 (7.5)	111 (64.2)	43 (24.9)	1.90	.674	น้อย
11. ท่านได้มีส่วนร่วมใน โครงการ/กิจกรรมที่เทศบาล จัดขึ้นหรือไม่ เช่น โครงการ จัดงานสงกรานต์, โครงการ จัดงานลอยกระทง	7 (4.0)	34 (19.7)	116 (67.1)	8 (4.6)	8 (4.6)	3.14	.757	ปาน กลาง
12. ท่านได้มีส่วนร่วมในการดูแล การบริการสาธารณะที่เทศบาล จัดให้หรือไม่ เช่น ไฟฟ้า สาธารณะ ต้นไม้ ดอกไม้ สถานที่ออกกำลังกาย	0 (0.0)	23 (13.3)	12 (6.9)	109 (63.0)	29 (16.8)	2.17	.863	น้อย
13. ท่านได้มีส่วนร่วมในการ คัดเลือกคณะกรรมการติดตาม ประเมินผลแผนพัฒนาสามปี ของเทศบาล หรือไม่	0 (0.0)	0 (0.0)	30 (17.3)	115 (66.5)	28 (16.2)	2.01	.581	น้อย
14. ท่านได้มีส่วนร่วมกับชุมชนใน การติดต่อกับเทศบาล โดย การแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับผลความคืบหน้าการ ดำเนินโครงการหรือไม่	0 (0.0)	0 (0.0)	13 (7.5)	121 (69.9)	39 (22.5)	1.85	.529	น้อย



ตาราง 12 (ต่อ)

ลักษณะการมีส่วนร่วมของ ประชาชน	ความคิดเห็น					$\bar{X}$	SD.	แปลผล
	มาก ที่สุด 5	มาก 4	ปาน กลาง 3	น้อย 2	น้อย ที่สุด 1			
	15. ท่านได้มีส่วนร่วมในการ สอบถามผู้รับผิดชอบโครงการ เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาการ พัฒนาเทศบาล หรือไม่	0 (0.0)	6 (3.5)	23 (13.3)	116 (67.1)			
16. ท่านได้มีส่วนร่วมในการ ตรวจสอบการดำเนินโครงการ/ กิจกรรม ที่เทศบาล ดำเนินการ เช่น โครงการ ก่อสร้าง ถนน คสล. หรือ โครงการอื่น	0 (0.0)	6 (3.5)	11 (6.4)	105 (60.7)	51 (29.5)	1.84	.688	น้อย
17. ท่านได้มีส่วนร่วมในการเสนอ ขอรับการสนับสนุนงบประมาณ (โครงการ) จากเทศบาล หรือไม่	4 (2.3)	0 (0.0)	61 (35.3)	82 (47.4)	26 (15.0)	2.27	.801	น้อย
18. ผู้นำชุมชนของท่าน เช่น ประธานชุมชน สมาชิกสภา เทศบาลฯ เข้ามามีส่วนร่วม ในการจัดทำประชาคมจัดทำ แผนพัฒนาสามปี เป็น	0 (0.0)	18 (10.4)	82 (47.4)	66 (38.2)	7 (4.0)	2.64	.722	ปาน กลาง
19. ประจำหรือไม่ ผู้นำชุมชนของท่าน มีส่วน ร่วมในการชี้แจงปัญหา ความต้องการของชุมชนเพื่อ นำไป แก้ไขบรรจุเป็น โครงการในแผนพัฒนาสามปี หรือไม่	4 (2.3)	6 (3.5)	136 (78.6)	23 (13.3)	4 (2.3)	2.90	.587	ปาน กลาง
20. ผู้นำชุมชนของท่านเข้ามีส่วน ร่วมตรวจสอบโครงการ ต่างๆ ที่เทศบาล ได้สร้างใน ชุมชนเป็นประจำ ถึงแม้ไม่ได้ เป็นกรรมการที่เกี่ยวข้องกับ โครงการนั้น ๆ	6 (3.5)	13 (7.5)	110 (63.6)	40 (23.1)	4 (2.3)	2.87	.723	ปาน กลาง
เฉลี่ยโดยรวม						2.32	.669	น้อย

จากตาราง 12 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลหงส์หิน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา: จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการคัดเลือกคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นในระดับน้อย ( $\bar{X}=2.53$ ) รวมถึงการประชาสัมพันธ์แจ้งข่าวสารการออกประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีในระดับน้อย ( $\bar{X}=2.27$ ) ตลอดจนการเข้าร่วมเสนอปัญหาและความต้องการของชุมชนให้แก่คณะกรรมการที่ออกประชาคมในระดับน้อย ( $\bar{X}=2.57$ ) และได้ร่วมเสนอโครงการและแผนงานต่าง ๆ ในการดำเนินกิจกรรมของชุมชนในระดับน้อย ( $\bar{X}=2.47$ ) รวมไปถึงการปรึกษาหารือกับตัวแทนชุมชนในการแก้ไขปัญหาในระดับน้อย ( $\bar{X}=2.26$ ) และพิจารณาความเป็นไปได้ของโครงการต่าง ๆ ในระดับน้อย ( $\bar{X}=2.13$ ) ตัดสินใจเลือกโครงการ หรือกิจกรรม ที่จะนำมาพัฒนาชุมชน ในระดับน้อย ( $\bar{X}=2.14$ ) ตลอดจนได้มีส่วนร่วมเสนอโครงการกิจกรรมต่อที่ประชุมประชาคมเพื่อนำไปสู่การจัดทำแผนพัฒนาสามปี ในระดับน้อย ( $\bar{X}=2.35$ ) และได้นำปัญหาและความต้องการของคนในชุมชนมาวิเคราะห์เป็นโครงการ/กิจกรรมร่วมกับคณะกรรมการที่ออกประชาคม ในระดับน้อย ( $\bar{X}=2.06$ ) โดยการร่วมกันจัดลำดับความสำคัญโครงการ/กิจกรรม ที่จะนำเสนอเข้าไปบรรจุไว้ในร่างแผนพัฒนาสามปีในระดับน้อย ( $\bar{X}=1.90$ )

นอกจากนั้น ยังได้มีส่วนร่วมในโครงการ/กิจกรรมที่เทศบาลฯ จัดขึ้น เช่น โครงการจัดงานสงกรานต์ โครงการจัดงานลอยกระทงในระดับปานกลาง ( $\bar{X}=3.14$ ) และร่วมดูแลบริการสาธารณะที่เทศบาลฯ จัดให้ เช่น ไฟฟ้าสาธารณะ ต้นไม้ ดอกไม้ สถานที่ออกกำลังกายในระดับน้อย ( $\bar{X}=2.17$ ) และร่วมในการเสนอขอรับการสนับสนุนงบประมาณ (โครงการ) จากเทศบาลฯ และได้ร่วมในโครงการ/กิจกรรมที่เทศบาลฯ จัดขึ้นให้กับประชาชน เช่น โครงการเกี่ยวกับงานด้านสาธารณสุข ปลอดภัย งานการศาสนา งานด้านการศึกษา ตลอดจนได้ร่วมในการคัดเลือกคณะกรรมการติดตามประเมินผลแผนพัฒนาสามปีในระดับน้อย ( $\bar{X}=2.01$ ) และได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ ความคืบหน้า การดำเนินโครงการในระดับน้อย ( $\bar{X}=1.85$ ) ตลอดจนถึงได้มีส่วนร่วมในการสอบถามผู้รับผิดชอบโครงการเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาการพัฒนาเทศบาลฯ ในระดับน้อย ( $\bar{X}=2.04$ ) ตรวจสอบ การดำเนินโครงการ/กิจกรรม ที่เทศบาลฯ ดำเนินการ เช่น โครงการก่อสร้างถนน คสล. ในระดับน้อย ( $\bar{X}=1.84$ ) ตลอดจนได้ร่วมรับบริการสาธารณะประโยชน์ จัดสรรแผนงาน/โครงการ และกิจกรรม และร่วมรับผลประโยชน์โดยตรง จากโครงการ/กิจกรรมที่เทศบาลฯ ดำเนินการให้ประชาชนในชุมชนในระดับน้อย ( $\bar{X}=2.27$ ) โดยผู้นำชุมชนเข้ามาร่วมในการจัดทำประชาคมในระดับปานกลาง ( $\bar{X}=2.64$ ) และมีส่วนร่วมในการชี้แจงปัญหา ความต้องการของชุมชนเพื่อนำไปแก้ไข และบรรจุเป็นโครงการในแผนพัฒนาสามปี

ในระดับปานกลาง ( $\bar{X}=2.90$ ) ตลอดจนรวมถึงเข้ามามีส่วนร่วมตรวจสอบโครงการต่าง ๆ ที่เทศบาลได้สร้างในชุมชนเป็นประจำ ถึงแม้ไม่ได้เป็นกรรมการที่เกี่ยวข้องกับโครงการนั้น ๆ ในระดับปานกลาง ( $\bar{X}=2.87$ )

โดยรวมแล้วประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางน้อย ซึ่งมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 2.32 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .669



## บทที่ 5

### บทสรุป

บทนี้ผู้ศึกษาได้สรุปข้อค้นพบตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา จากนั้นได้ทำการอภิปรายผลที่ได้จากข้อค้นพบ และเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหา โดยได้แบ่งการนำเสนอข้อมูลในหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้ 1) สรุป 2) การอภิปรายผล และ 3) ข้อเสนอแนะ ปรากฏรายละเอียด ดังนี้

#### สรุปผลการศึกษา

ข้อค้นพบของการศึกษา ผู้ศึกษาได้สรุปและนำเสนอตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งมี 2 ประเด็น รายละเอียดปรากฏดังนี้

**วัตถุประสงค์ ข้อ 1** การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลหงส์หิน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา

ประชาชนใหญ่มีส่วนร่วมในระดับที่น้อยในการคัดเลือกคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น รวมถึงการประชาสัมพันธ์แจ้งข่าวสารการออกประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ตลอดจนการเข้าร่วมเสนอปัญหาและความต้องการของชุมชนให้แก่คณะกรรมการที่ออกประชาคม และได้ร่วมเสนอโครงการและแผนงานต่าง ๆ ในการดำเนินกิจกรรมของชุมชน รวมไปถึงการปรึกษาหารือกับตัวแทนชุมชนในการแก้ไขปัญหา และพิจารณาความเป็นไปได้ของโครงการต่าง ๆ ตัดสินใจเลือกโครงการหรือกิจกรรม ที่จะนำมาพัฒนาชุมชน ตลอดจนได้มีส่วนร่วมเสนอโครงการ/กิจกรรม ต่อที่ประชุมประชาคมเพื่อนำไปสู่การจัดทำแผนพัฒนาสามปี และได้นำปัญหาและความต้องการของคนในชุมชนมาวิเคราะห์เป็นโครงการ/กิจกรรมร่วมกับคณะกรรมการที่ออกประชาคม โดยการร่วมกันจัดลำดับความสำคัญโครงการ/กิจกรรมที่จะนำเสนอเข้าไปบรรจุไว้ในร่างแผนพัฒนาสามปี

ตลอดจนยังได้มีส่วนร่วมและร่วมดูแลบริการสาธารณะที่เทศบาลฯ จัดให้ เช่น ไฟฟ้าสาธารณะ ต้นไม้ ดอกไม้ สถานที่ออกกำลังกาย และร่วมในการเสนอขอรับการสนับสนุนงบประมาณ (โครงการ) จากเทศบาลฯ และได้ร่วมในโครงการ/กิจกรรมที่เทศบาลฯ จัดขึ้นให้กับประชาชน เช่น โครงการเกี่ยวกับงานด้านสาธารณสุขปโมค งานการศาสนา งานด้านการศึกษา ตลอดจนได้ร่วมในการคัดเลือกคณะกรรมการติดตามประเมินผลแผนพัฒนาสามปี และได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ ความคืบหน้า การดำเนินโครงการ ตลอดจนถึงได้มีส่วนร่วม

ในการสอบถามผู้รับผิดชอบโครงการเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาการพัฒนาเทศบาล ตรวจสอบการดำเนินโครงการ/กิจกรรม ที่เทศบาล ดำเนินการ เช่น โครงการก่อสร้างถนน คสล. ตลอดจนได้ร่วมรับบริการสาธารณะประโยชน์ จัดสรรแผนงาน/โครงการ และกิจกรรม และร่วมรับผลประโยชน์โดยตรงจากโครงการ/กิจกรรมที่เทศบาลดำเนินการให้ประชาชนในชุมชน

นอกจากนั้นยังได้มีส่วนร่วมระดับปานกลางในโครงการ/กิจกรรมที่เทศบาล จัดขึ้น เช่น โครงการจัดงานสงกรานต์ โครงการจัดงานลอยกระทง และผู้นำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำประชาคมจัดทำแผนพัฒนาสามปี เพื่อชี้แจงปัญหาความต้องการของชุมชนเพื่อไปแก้ไขบรรจุเป็นโครงการในพัฒนาสามปี ตลอดจนเข้ามีส่วนร่วมตรวจสอบโครงการต่าง ๆ ที่เทศบาลได้สร้างในชุมชนเป็นประจำ

**วัตถุประสงค์ ข้อ 2** ปัญหา และอุปสรรคของการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลหงส์หิน อำเภอจุน จังหวัดพะเยามีดังนี้

- 1) ประชาชน และผู้นำชุมชนไม่เข้าใจหลักและกระบวนการจัดทำประชาคมเพื่อจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 2) เมื่อบรรจุโครงการ/กิจกรรมในแผนพัฒนาสามปีแล้วต้องดำเนินการให้บรรลุจุดมุ่งหมายให้เห็นผลเป็นรูปธรรม
- 3) วิธีการและขั้นตอน ที่จะให้ประชาชนเข้าใจและได้รับประโยชน์จากการจัดทำแผนยังไม่ชัดเจน
- 4) งบประมาณในการจัดทำโครงการ/กิจกรรมตามแผนพัฒนาสามปีทำได้ไม่ครอบคลุมเนื่องจากความต้องการตามแผนมีมากแต่งบประมาณไม่เพียงพอ
- 5) ผู้นำชุมชน มุ่งเน้นที่พัฒนาแต่ชุมชนของตนเอง โดยไม่คำนึงถึงการพัฒนาในภาพรวมของชุมชนทั้งหมด
- 6) การจัดทำแผนพัฒนาสามปีควรบรรจุโครงการ/กิจกรรมที่เป็นปัญหาเร่งด่วนของประชาชนและนำไปสู่การปฏิบัติให้เห็นผลต่อไป
- 7) ประชาชนขาดการกระตุ้นที่จะแก้ไขปัญหาชุมชน เพราะยังคิดว่าปัญหาของชุมชนเป็นหน้าที่ของทางราชการจะต้องแก้ไข
- 8) การจัดประชุมประชาคมเพื่อจัดทำแผนพัฒนาสามปี ของเทศบาล ขาดการประชาสัมพันธ์
- 9) การนำโครงการ/กิจกรรมที่บรรจุไว้ในแผนพัฒนาสามปีไปดำเนินการให้กับประชาชนล่าช้า ทำให้ประชาชนเบื่อหน่ายกับการจัดทำแผนพัฒนาสามปี

## อภิปรายผลการศึกษา

จากการศึกษาพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ในการคัดเลือกคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น การประชาสัมพันธ์แจ้งข่าวสารการออกประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี การเสนอปัญหาและความต้องการของชุมชนให้แก่คณะกรรมการที่ออกประชาคม การเสนอโครงการและแผนงานต่าง ๆ ในการดำเนินกิจกรรมของชุมชน รวมไปถึง การปรึกษาหารือกับตัวแทนชุมชนใน การแก้ไขปัญหา และพิจารณาความเป็นไปได้ของโครงการต่าง ๆ ตัดสินใจเลือกโครงการหรือกิจกรรม ที่จะนำมาพัฒนาชุมชน ตลอดจนได้มีส่วนร่วมเสนอโครงการ/กิจกรรม ต่อที่ประชุมประชาคมเพื่อนำไปสู่การจัดทำแผนพัฒนาสามปี และได้นำปัญหาและความต้องการของคนในชุมชนมาวิเคราะห์เป็นโครงการ/กิจกรรมร่วมกับคณะกรรมการที่ออกประชาคม โดยการร่วมกันจัดลำดับความสำคัญโครงการ/กิจกรรมที่จะนำเสนอเข้าไปบรรจุไว้ในร่างแผนพัฒนาสามปี การดูแลบริการสาธารณะที่เทศบาลจัดให้ เช่น ไฟฟ้าสาธารณะ ต้นไม้ ดอกไม้ สถานที่ออกกำลังกาย การเสนอขอรับการสนับสนุนงบประมาณ และโครงการ/กิจกรรมที่เทศบาล จัดขึ้นให้กับประชาชน เช่น โครงการเกี่ยวกับงานด้านสาธารณสุข ปลอดภัย งานการศาสนา งานด้านการศึกษา ตลอดจนการคัดเลือกคณะกรรมการติดตามประเมินผลแผนพัฒนาสามปี และได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความคืบหน้าการดำเนินโครงการ ตลอดจนถึงได้มีส่วนร่วมในการสอบถามผู้รับผิดชอบโครงการเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาการพัฒนาเทศบาล การตรวจสอบการดำเนินโครงการ/กิจกรรม ที่เทศบาลดำเนินการ เช่น โครงการก่อสร้างถนน คสล. ตลอดจนได้ร่วมรับบริการสาธารณะประโยชน์ จัดสรรแผนงาน/โครงการ และกิจกรรม และร่วมรับผลประโยชน์โดยตรงจากโครงการ/กิจกรรมที่เทศบาลดำเนินการให้ประชาชนในชุมชนอยู่ในระดับน้อย ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ พวงทอง โยธาใหญ่ (2545) ซึ่งได้ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่” พบว่า ประชาชน มีส่วนร่วมในการบวกรจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในระดับน้อย

ประชาชนในเขตเทศบาลยังไม่สามารถเข้าใจถึงบทบาทของตนเองในการเข้าร่วมประชุมประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี สำหรับการคัดเลือกคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นนั้นเป็นการคัดเลือกแบบประชาธิปไตย โดยที่ประชาชนคัดเลือกกันเองในชุมชนเพื่อเป็นตัวแทนของชุมชน เพื่อนำไปสู่การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนโดย ร่วมคิดร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน เพื่อพัฒนาชุมชนโดยกระบวนการมีส่วนร่วมในภาครัฐตามระบอบประชาธิปไตย ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของเกศิณี พรหมตัน (2550) ซึ่งได้ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลแม่ใจ

จังหวัดเชียงใหม่” พบว่า แผนพัฒนาสามปีเป็นแผนที่สะท้อนความต้องการของประชาชนเพราะประชาชนรู้ปัญหาในชุมชนของตนเอง จึงสามารถแก้ไขปัญหาของชุมชนได้ดีกว่าแผนพัฒนาในรูปแบบเดิมที่จัดทำโดยรัฐเพียงฝ่ายเดียว เนื่องจากประชาคมเป็นองค์กรที่เป็นเสมือนตัวแทนของประชาชน มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนส่วนใหญ่ สอดคล้องกับระบอบประชาธิปไตยและสามารถทราบถึงปัญหา และความต้องการของประชาชนที่สอดคล้องกับความเป็นจริงมากกว่าภาคราชการ แต่ก็ยังมีประชาชนบางส่วนยังไม่มีความเข้าใจต่อบทบาทหน้าที่ต่อชุมชนและต่อปัญหาของชุมชนเอง ซึ่งคงยังมีความเข้าใจผิดว่าการแก้ไขปัญหาคงยังเป็นหน้าที่ของหน่วยงานราชการและหน่วยงานท้องถิ่น จึงไม่ให้ความสำคัญในการเข้าร่วมประชุมประชาคม

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาคงจนถึงการตรวจสอบติดตามผลการดำเนินงานตามโครงการ/กิจกรรม ที่เทศบาลจัดขึ้น โดยการเข้าร่วมรับบริการสาธารณะทางตรงหรือทางอ้อมของประชาชนนั้น เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกับภาครัฐ ในการบริหารจัดการแบบกระบวนการมีส่วนร่วม ซึ่งถือเป็นการพัฒนาโดยประชาชน และประชาชนเป็นผู้รับผลประโยชน์ในเวลาเดียวกัน เป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นถึงการพัฒนาแบบกระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐกับประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับนักวิชาการบางท่าน ได้แก่ โกเมท ทองบุญชูชัย (2552) และปณิตดา บรรณแสง (2548) ที่กล่าวถึง การมีส่วนร่วมในงานพัฒนา ต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกับภาครัฐถือเป็นรากฐานอันสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาเพื่อให้การดำเนินการใด ๆ ของภาครัฐสอดคล้องกับ ความต้องการของประชาชน ได้มากที่สุดจึงเปิดโอกาสให้ประชาชนสอบถามผู้รับผิดชอบเพราะว่ารัฐต้องคำนึงถึง “มติมหาชน” ที่เป็นสิ่งสะท้อนถึงความต้องการของประชาชน เพื่อเป็นปัจจัยสำคัญทำให้งานพัฒนาต่าง ๆ บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมายตามความต้องการของภาครัฐ และประชาชน

## ปัญหาและอุปสรรค ต่อการดำเนินงานในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบล

หงส์หิน อำเภोजุน จังหวัดพะเยา

### 1. ปัญหา อุปสรรค

ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลหงส์หิน อำเภोजุน จังหวัดพะเยา มีดังนี้

- 1) ประชาชน และผู้นำชุมชนไม่เข้าใจหลักและกระบวนการจัดทำประชาคมเพื่อจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

- 2) เมื่อบรรจุโครงการ/กิจกรรมในแผนพัฒนาสามปีแล้วต้องดำเนินการให้บรรลุจุดมุ่งหมายให้เห็นผลเป็นรูปธรรม
- 3) วิธีการและขั้นตอน ที่จะให้ประชาชนเข้าใจและได้รับประโยชน์จากการจัดทำแผนยังไม่ชัดเจน
- 4) งบประมาณในการจัดทำโครงการ/กิจกรรมตามแผนพัฒนาสามปีทำได้ไม่ครอบคลุมเนื่องจากความต้องการตามแผนมีมากแต่งบประมาณไม่เพียงพอ
- 5) ผู้นำชุมชน มุ่งเน้นที่พัฒนาแต่ชุมชนของตนเอง โดยไม่คำนึงถึงการพัฒนาในภาพรวมของชุมชนทั้งหมด
- 6) การจัดทำแผนพัฒนาสามปีควรบรรจุโครงการ/กิจกรรมที่เป็นปัญหาเร่งด่วนของประชาชนและนำไปสู่การปฏิบัติให้เห็นผลต่อไป
- 7) ประชาชนขาดการกระตุ้นที่จะแก้ไขปัญหามุมชน เพราะยังคิดว่าปัญหาของชุมชนเป็นหน้าที่ของทางราชการจะต้องแก้ไข
- 8) การจัดประชุมประชาคมเพื่อจัดทำแผนพัฒนาสามปี ของเทศบาลฯ ขาดการประชาสัมพันธ์
- 9) การนำโครงการ/กิจกรรมที่บรรจุไว้ในแผนพัฒนาสามปีไปดำเนินการให้กับประชาชนล่าช้า ทำให้ประชาชนเบื่อหน่ายกับการจัดทำแผนพัฒนาสามปี

### ข้อเสนอแนะ

#### 1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

- 1) การจัดทำแผนพัฒนาสามปีต้องคำนึงถึงความต้องการของประชาชนในพื้นที่
- 2) การจัดทำแผนพัฒนาสามปีต้องเข้าใจปัญหาที่แท้จริงของแต่ละพื้นที่
- 3) การจัดทำแผนพัฒนาสามปีควรรับฟังความคิดเห็นของทุกฝ่าย
- 4) โครงการกิจกรรมที่บรรจุไว้ในแผนพัฒนาสามปีควรมาจากปัญหา และความต้องการของประชาชน
- 5) ใช้มาตรการต่าง ๆ ในการจูงใจให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดประชุมประชาคมเพื่อจัดทำแผนพัฒนาสามปี
- 6) ผู้บริหารท้องถิ่นควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย การวางแผน การปฏิบัติงาน และการประเมินผลการปฏิบัติงานของเทศบาล
- 7) ผู้บริหารท้องถิ่นควรให้ความสำคัญต่อการจัดทำแผนพัฒนาสามปีและนำไปสู่การปฏิบัติให้ได้ผลอย่างแท้จริง



8) โครงการ/กิจกรรม ที่บรรจุไว้ในแผนพัฒนาสามปี ควรนำไปดำเนินการให้หมดก่อนแล้วถึงนำโครงการ/กิจกรรมใหม่มาบรรจุเพิ่มเติมลงไป

## 2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

### ข้อค้นพบและข้อเสนอแนะที่ 1

**ข้อค้นพบ:** ประชาชนในเขตเทศบาลยังไม่สามารถเข้าใจถึงบทบาทของตนเองในการเข้าร่วมประชุมประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี

**ข้อเสนอแนะ:** เทศบาลควรจัดให้มีการประชาสัมพันธ์ และปลูกฝังจิตสำนึกให้ประชาชนได้เข้าใจในบทบาทของตนเองในการจัดทำประชาคมและผลประโยชน์ของการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีเป็นหลัก

### ข้อค้นพบและข้อเสนอแนะที่ 2

**ข้อค้นพบ:** ประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจัดทำแผนพัฒนาสามปี

**ข้อเสนอแนะ:** เทศบาลควรจัดโครงการในการฝึกอบรม เรื่องการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ให้กับประชาชนได้เข้าใจ เพื่อที่ประชาชนจะสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการนำเสนอปัญหาและความต้องการในการพัฒนาชุมชนได้อย่างถูกต้อง

### ข้อค้นพบและข้อเสนอแนะที่ 3

**ข้อค้นพบ:** ประชาชนยังขาดความรู้ ความเข้าใจในขั้นตอนการจัดทำแผน เพราะขาดความชัดเจนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีจากท้องถิ่น

**ข้อเสนอแนะ:** ในกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น เทศบาลควรแจ้งข้อมูลข่าวสารในการดำเนินงานให้กับชุมชนทุกขั้นตอน และเพิ่มช่องทางการสร้างการมีส่วนร่วมกับชุมชนในการเสนอปัญหาความต้องการและนำโครงการกิจกรรมไปสู่การปฏิบัติให้มากที่สุด

### ข้อค้นพบและข้อเสนอแนะที่ 4

**ข้อค้นพบ:** ประชาชนขาดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นตั้งแต่ต้น

**ข้อเสนอแนะ:** เทศบาลควรเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกกลุ่ม เข้ามามีส่วนร่วมในการบูรณาการร่วมกัน ตั้งแต่การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาของเทศบาลในอนาคต เพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางในการพัฒนาท้องถิ่นร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

### ข้อค้นพบและข้อเสนอแนะที่ 5

**ข้อค้นพบ:** การจัดทำโครงการออกประชาคมเพื่อรับทราบสภาพปัญหาและความต้องการของประชาชนนั้น ยังขาดการกระตุ้นให้ประชาชนเข้าร่วมการพัฒนาท้องถิ่น

**ข้อเสนอแนะ:** ควรใช้วิธีจูงใจให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการเสนอปัญหา และความต้องการของชุมชน โดยการจัดทำโครงการ/กิจกรรมให้ประชาชนรักบ้านเกิดถิ่นกำเนิดในการอยากเข้ามาร่วมพัฒนาชุมชนของตนเอง โดยให้ความสนใจและความสำคัญในปัญหาที่ชุมชนเสนอเข้ามาเพื่อพัฒนาเทศบาล

#### **ข้อค้นพบและข้อเสนอแนะที่ 6**

**ข้อค้นพบ:** การเสนอปัญหาของชุมชนส่วนใหญ่มุ่งเน้นแต่โครงการ/กิจกรรมส่วนตัว โดยไม่นำโครงการ/กิจกรรม ที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนร่วมมานำเสนอในที่ประชุมประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี

**ข้อเสนอแนะ:** เทศบาลควรเปิดโอกาสให้ชุมชน หรือกลุ่มต่าง ๆ ในท้องถิ่น ได้เสนอแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ที่สอดคล้องกับปัญหาความต้องการของกลุ่มหรือชุมชน และนำแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม บรรจุไว้ในแผนพัฒนาสามปีและนำไปสู่การปฏิบัติให้เป็นรูปธรรม

#### **ข้อค้นพบและข้อเสนอแนะที่ 7**

**ข้อค้นพบ:** ประชาชนเสนอโครงการ/กิจกรรมแล้ว ไม่ได้รับการแก้ไขจึงเกิดความเบื่อหน่ายในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี

**ข้อเสนอแนะ:** เทศบาลควรนำโครงการ/กิจกรรม ของประชาชนที่เสนอปัญหาและความต้องการในชุมชนแล้ว นำโครงการ/กิจกรรมดังกล่าวเข้าบรรจุไว้ในแผนพัฒนาสามปีแล้วนำมาสู่การปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนให้ครบทุกโครงการ/กิจกรรม



บรรณานุกรม

## บรรณานุกรม

- กรมทรัพยากรน้ำ. (2551). **โครงการเสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและป่าต้นน้ำ กรณีศึกษาพื้นที่ลุ่มน้ำมูล.** สืบค้นเมื่อ 25 สิงหาคม 2554, จาก <http://www.sut.ac.th/im/mun/ppfactor.html>
- กระทรวงมหาดไทย. **ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์ปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 (2548).** สืบค้นเมื่อ 9 สิงหาคม 2554. จาก <http://www.bkk.in.th/Attachment/1492/3334>
- กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร. (2549). **สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข.** สืบค้นเมื่อ 9 สิงหาคม 2554, จาก [http://www.recc.erc.or.th/index.php?option=com\\_content&view=article&id=165:2010-02-01-08-32-52&catid=59:2009-11-29-11-53-58](http://www.recc.erc.or.th/index.php?option=com_content&view=article&id=165:2010-02-01-08-32-52&catid=59:2009-11-29-11-53-58)
- โกเมท ทองภิญโญชัย. (2552). **การรักษาสิ่งแวดล้อมกับมิตีการมีส่วนร่วมของประชาชน.** สืบค้นเมื่อ 23 สิงหาคม 2554, จาก [http://www.praphansarn.com/new/forum/forum\\_posts.asp?TID=10948&get=last](http://www.praphansarn.com/new/forum/forum_posts.asp?TID=10948&get=last)
- เกตุณี พรหมตัน. (2550). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปีของเทศบาลตำบลแม่ใจ. จังหวัดเชียงใหม่.** วิทยานิพนธ์ ร.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- จักรกฤษณ์ นรนิติผดุงการ. (2526). **การบริหารงานพัฒนาชนบท.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์พัฒนาบริหารศาสตร์.
- เจริญพงษ์ อินโช. (2540). **บทบาทในการใช้อำนาจตัดสินใจในครอบครัวของคู่สมรสศึกษาเฉพาะคู่สมรสที่ประกอบอาชีพนักข่าวหนังสือพิมพ์.** สืบค้นเมื่อ 23 สิงหาคม 2554. จาก <http://www.jvkk.go.th/research/qresearch.asp?code=2055>
- ชนิกา พันล้อม. (2550). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลแม่แจ่ม. อำเภอแม่แจ่ม. จังหวัดเชียงใหม่.** วิทยานิพนธ์ ร.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช และคณะ (2544). **ธรรมาภิบาลการมีส่วนร่วมของประชาชน และกระบวนการทางด้านสิ่งแวดล้อม.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สายธาร.
- ทองอาน พาไทสง (ผู้รวบรวม). (2549). **ประมวลกฎหมายและระเบียบการปฏิบัติงานของท้องถิ่น.** กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วน จำกัด วิ.เจ. พรินติ้ง.

- นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. (2531). **นโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในในยุคศาสตร์ การพัฒนาปัจจุบัน**. กรุงเทพฯ: คักดีโสสภาการพิมพ์.
- ปนัดดา บรรณเลข. (2548). **การจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล 5 ปี โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในเทศบาลนครเชียงใหม่ (พ.ศ.2545-4549)**. วิทยานิพนธ์ ศศ.บ., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ประเวศ วะสี. (2554). **การพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์**. สืบค้นเมื่อ 24 สิงหาคม 2554 จาก <http://www.m-society.go.th/maghss/firstpage/trend.html>
- ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ. (2543). **กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา**. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- พยอม วงศ์สารศรี. (2542). **องค์การและการจัดการ**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สุภา จำกัด.
- พวงทอง โยธาใหญ่. (2545). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์ รป.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ศิริพร พงศ์ศรีโรจน์. (2546). **องค์การและการจัดการ**. พิมพ์ครั้งที่ 10. โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- สรยุทธ จันสุข. (2549). **การพัฒนาชุมชน**. สืบค้น เมื่อวันที่ 23 สิงหาคม 2554, จาก <http://gotoknow.org/blog/2-2/54709>
- สาคร สุขศรีวงศ์. (2551). **การจัดการ: จากมุมมองนักบริหาร**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: บริษัท จี. พี. โซเบอร์พริ้นท์ จำกัด.
- สำนักงานท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่. (2547). **กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. คู่มือการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อาสารักขาดินแดน.
- สำนักทะเบียนราษฎรท้องถิ่นเทศบาลเมืองดอกคำใต้. (2552). **ข้อมูลประชากร**. สำนักทะเบียนราษฎรท้องถิ่นเทศบาลเมืองดอกคำใต้.
- ลำราญ จิตมานะ. (2537). **ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้นำสตรีในการพัฒนาชุมชน**. สืบค้น เมื่อ 23 สิงหาคม 2554, จาก [http://soreda.oas.psu.ac.th/show\\_detail.php?research\\_id=341](http://soreda.oas.psu.ac.th/show_detail.php?research_id=341)

- สุธี วรประดิษฐ์ (ผู้รวบรวม). (2554). **งานสารสนเทศสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตราด**. สืบค้นเมื่อ 23 สิงหาคม 2554, จาก [http://www.trat.nfe.go.th/trat/topic5\\_ord.php?page=5](http://www.trat.nfe.go.th/trat/topic5_ord.php?page=5).
- สุภาพร พิศาลบุตร. (2547). **การวางแผนและการบริหารโครงการ**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- สุรัสวดี ราชกุลชัย. (2547). **การวางแผนและการควบคุมทางการบริหาร**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อดิสรณ์ ชัดสีใส. (2551). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในอำเภอเชียงดาว. จังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์ รบ.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- อนันต์ เกตุวงศ์. (2541). **หลักและเทคนิคการวางแผน** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.





ภาคผนวก

## ภาคผนวก ก แบบสอบถาม

### แบบสอบถาม

#### เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ของเทศบาลตำบลหงส์หิน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา

แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของการค้นคว้าแบบอิสระของนักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรปริญญาตรี ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ของเทศบาลตำบลหงส์หิน อำเภอจุน จังหวัดพะเยา ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามไม่มีผลกระทบต่อ การปฏิบัติงาน ของท่าน จึงขอความร่วมมือจากท่านโปรดพิจารณาตอบแบบสอบถามตามความ เป็นจริง และครบทุกข้อ ขอขอบคุณในความร่วมมือเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ที่ได้รับการสอบถาม
2. ความรู้และความเข้าใจการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น
3. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี
4. ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะอื่น

#### ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

**คำชี้แจง** กรุณาทำเครื่องหมาย / ลงใน ( ) ที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

##### 1. เพศ

- |            |             |
|------------|-------------|
| 1. ( ) ชาย | 2. ( ) หญิง |
|------------|-------------|

##### 2. อายุ

- |                      |                   |
|----------------------|-------------------|
| 1. ( ) 20 – 30 ปี    | 2. ( ) 31 – 40 ปี |
| 3. ( ) 41 – 50 ปี    | 4. ( ) 51 – 60 ปี |
| 5. อายุมากกว่า 60 ปี |                   |

##### 3. สถานภาพ

- |              |                   |
|--------------|-------------------|
| 1. ( ) โสด   | 2. ( ) สมรส       |
| 3. ( ) หม้าย | 4. ( ) แยกกันอยู่ |
| 5. ( ) หย่า  |                   |



## 4. การศึกษา

- |                           |                               |
|---------------------------|-------------------------------|
| 1. ( ) ไม่ได้เรียนหนังสือ | 2. ( ) ประถมศึกษา             |
| 3. ( ) มัธยมศึกษาตอนต้น   | 4. ( ) มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. |
| 5. ( ) อนุปริญญา/ปวส.     | 6. ( ) ปริญญาตรี              |
| 7. ( ) สูงกว่าปริญญาตรี   |                               |

## 5. อาชีพ

- |                              |                       |
|------------------------------|-----------------------|
| 1. ( ) รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ | 2. ( ) เกษตรกรรม      |
| 3. ( ) ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว  | 4. ( ) รับจ้างทั่วไป  |
| 5. ( ) แม่บ้าน               | 6. ( ) นิสิต นักศึกษา |
| 7. ( ) อื่นๆ (ระบุ).....     |                       |

## 6. รายได้ปัจจุบันต่อเดือน

- |                           |                            |
|---------------------------|----------------------------|
| 1. ( ) ต่ำกว่า 3,000 บาท  | 2. ( ) 3,001 – 8,000 บาท   |
| 3. ( ) 8,001 – 13,000 บาท | 4. ( ) 13,001 – 18,000 บาท |
| 5. ( ) มากกว่า 18,000 บาท |                            |

## 7. ระยะเวลาที่ท่านเข้ามาอยู่หรืออาศัยในเขตเทศบาลตำบลหงส์หิน นานเท่าไร

- |                      |                   |
|----------------------|-------------------|
| 1. ( ) น้อยกว่า 3 ปี | 2. ( ) 4 – 8 ปี   |
| 3. ( ) 9 – 13 ปี     | 4. ( ) 14 – 18 ปี |
| 5. ( ) 19 ปี ขึ้นไป  |                   |

## 8. ท่านได้รับรู้ข่าวสารการประชาสัมพันธ์ในการจัดประชุมประชาคมเพื่อจัดทำแผนพัฒนาสามปี จากแหล่งใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- |   |                                       |
|---|---------------------------------------|
| 1. ( ) ผู้นำชุมชน / ผู้ใหญ่บ้าน / กำนัน | 2. ( ) ประชาสัมพันธ์เสียงตามสายเทศบาล |
| 3. ( ) สถานีวิทยุ                       | 4. ( ) เพื่อนบ้าน                     |
| 5. ( ) เจ้าหน้าที่เทศบาล                | 6. ( ) อื่นๆ (โปรดระบุ).....          |

## 9. ท่านสามารถตัดสินใจ และแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมประชาคมเพื่อจัดทำแผนพัฒนาสามปี เช่น การเสนอโครงการกิจกรรมต่างๆ ในที่ประชุม แทนทุกคนในครอบครัวของท่านได้

- |   |
|---|
| 1. ( ) สามารถตัดสินใจแทนทุกคนได้                |
| 2. ( ) ไม่สามารถตัดสินใจแทนทุกคนได้             |
| 3. ( ) ไม่แน่ใจต้องกลับไปถามทุกคนในครอบครัวก่อน |

## ส่วนที่ 2 ความรู้และความเข้าใจการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย / ลงในช่องทางขวามือ ที่ตรงกับองค์ความรู้ของท่านมากที่สุด

ความรู้และความเข้าใจการวางแผนพัฒนา ท้องถิ่น	ความคิดเห็น	
	ถูก	ผิด
1. การจัดทำแผนพัฒนาสามปี จะดำเนินการจัดทำทุก ๆ สามปี		
2. โครงการที่เสนอเข้าบรรจุในแผนพัฒนาสามปีของเทศบาล มาจากการเสนอโครงการจากผู้นำชุมชนได้เพียงอย่างเดียว		
3. คณะกรรมการประชาคมของชุมชน มีหน้าที่เป็นแกนนำในการจัดทำประชาคมของชุมชน ในการระดมความคิดเห็นของประชาชน เสนอบรรจุในแผนพัฒนา 3 ปี		
4. โครงการของชุมชนที่จะสามารถเสนอเข้าบรรจุในแผนพัฒนา 3 ปีได้ จะต้องผ่านมติที่ประชุมประชาคมของชุมชนก่อนทุกโครงการ		
5. โครงการที่บรรจุในแผนพัฒนา 3 ปี เป็นฐานข้อมูลหลักในการคัดเลือกโครงการ นำไปดำเนินการในการจัดทำเทศบัญญัติงบประมาณรายจ่ายของเทศบาล		

### ส่วนที่ 3 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย / ลงในช่องทางขวามือ ที่สอดคล้องกับความเป็นจริงมากที่สุด

ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชน	ความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ท่านได้มีส่วนร่วมในการคัดเลือกคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นหรือไม่					
2. ท่านได้มีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์แจ้งข่าวสารการออกประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีหรือไม่					
3. ท่านได้มีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาและความต้องการของชุมชนให้แก่คณะกรรมการที่ออกประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีหรือไม่					
4. ท่านได้มีส่วนร่วมกับคณะกรรมการ ในการริเริ่มกำหนด เสนอโครงการ และแผนงานต่างๆ ในการดำเนินกิจกรรมของชุมชนหรือไม่					
5. ท่านได้มีส่วนร่วมให้คำปรึกษากับตัวแทนชุมชน ในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ของชุมชนหรือไม่					
6. ท่านได้มีส่วนร่วมกับคณะกรรมการที่ออกประชาคมจัดทำแผนพัฒนาสามปี ในการพิจารณาความเป็นไปได้ของโครงการต่างๆ หรือไม่					
7. ท่านได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ที่จะนำมาพัฒนาชุมชนหรือไม่					
8. ท่านได้มีส่วนร่วมเสนอโครงการ/กิจกรรม ต่างๆ ต่อที่ประชุมประชาคมเพื่อนำไปสู่การจัดทำแผนพัฒนาสามปีหรือไม่					

ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชน	ความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
9. ท่านได้มีส่วนร่วมในการนำปัญหาและความต้องการของคนในชุมชนมาวิเคราะห์เป็นโครงการกิจกรรมร่วมกับคณะกรรมการที่ออกประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีหรือไม่					
10. ท่านได้มีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของโครงการ / กิจกรรมที่จะนำเสนอเข้าไปบรรจุไว้ในร่างแผนพัฒนาสามปีหรือไม่					
11. ท่านได้มีส่วนร่วมใน โครงการ / กิจกรรมที่เทศบาลจัดขึ้นหรือไม่ เช่น โครงการจัดงานสงกรานต์ , โครงการจัดงานลอยกระทงฯ					
12. ท่านได้มีส่วนร่วมในการดูแลบริการสาธารณะที่เทศบาลจัดให้หรือไม่ เช่น ไฟฟ้าสาธารณะ , ต้นไม้ ดอกไม้ , สถานที่ออกกำลังกาย					
13.ท่านได้มีส่วนร่วมในการคัดเลือกคณะกรรมการติดตามประเมินผลแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลหรือไม่					
14. ท่านได้มีส่วนร่วมกับชุมชนในการติดต่อกับเทศบาล โดยการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลความคืบหน้าการดำเนินโครงการหรือไม่					
15. ท่านได้มีส่วนร่วมในการสอบถามผู้รับผิดชอบโครงการเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาการพัฒนาเทศบาลหรือไม่					
16. ท่านได้มีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินโครงการ /กิจกรรม ที่เทศบาลดำเนินการ เช่น โครงการก่อสร้างถนนคสล. หรือโครงการอื่น					





ประวัติผู้ศึกษาค้นคว้า

## ประวัติผู้ศึกษาค้นคว้า

**ชื่อ นามสกุล** พันจ่าเอกณัฐวุฒิ สักกลอ  
**วัน เดือน ปี เกิด** 14 กรกฎาคม 2515  
**ที่อยู่ปัจจุบัน** 67 หมู่ 2 ชุมชนบ้านร่มโพธิ์งาม ตำบลบุญเกิด อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา 56120  
**ที่ทำงานปัจจุบัน** สำนักงานเทศบาลเมืองดอกคำใต้ 14 หมู่ 8 ชุมชนบ้านบุญเจริญ ตำบลดอนศรีชุม อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา 56120  
**ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน** หัวหน้าฝ่ายบริการและเผยแพร่วิชาการ  
**ประวัติการศึกษา**  
พ.ศ. 2551 ร.ป.บ. (รัฐประศาสนศาสตร์) มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

